

Robins of Robin's kennis en mening:

Een onderzoek naar de herkenning en attitude ten opzichte van foutief
apostroefgebruik bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden

Robins or Robin's knowledge and opinion:

A study into the recognition of and attitudes toward incorrect apostrophe use in possessive
forms of nouns



Radboud Universiteit

Student	Amber Thijssen
Studentnummer	1061452
Begeleider	dr. Lieke Verheijen
Tweede beoordelaar	prof. dr. Lidwien van de Wijngaert
Cursus	Masterscriptie LET-CIWM401-2021-JAAR-V
Thema	20 Lieke of Lieke's scriptiethema
Datum	14 juli 2022
Aantal woorden	11.473

Voorwoord

Voor u ligt mijn Masterscriptie ‘Robins of Robin’s kennis en mening: Een onderzoek naar de herkenning en attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden’. Deze scriptie heb ik geschreven in het kader van het afronden van de master Communicatie en Beïnvloeding aan de Radboud Universiteit. Bij de bekendmaking van de thema’s voor de Masterscriptie sprak mij thema 20: Lieke of Lieke’s scriptiethema het meeste aan. Communicatie in de Nederlandse taal (en afwijkingen hiervan) heeft mij altijd al geïnteresseerd, vandaar ook mijn keuze voor dit onderwerp waarin foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen in schriftelijke communicatie centraal staat.

Bij dezen wil ik graag een aantal mensen bedanken. Ik wil graag mijn begeleider dr. Lieke Verheijen en tweede beoordelaar prof. dr. Lidwien van de Wijngaert bedanken voor hun nuttige en leerzame feedback. Daarnaast wil ik mijn ouders, zus, vriendinnen en medestudenten bedanken voor hun steun en hulp waar nodig tijdens het schrijven van mijn scriptie. Ik wens u veel leesplezier toe.

Amber Thijssen

Brunssum, 14 juli 2022

Samenvatting

Tegenwoordig lijkt het foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden steeds vaker voor te komen. Een voorbeeld hiervan is *Fleur's koffie*. Zulke afwijkingen in spelling, wat een onderdeel is van schriftelijke communicatie, kunnen ervoor zorgen dat de attitude ten opzichte van een tekst of auteur (negatief) wordt beïnvloed. In deze scriptie is onderzocht in hoeverre de herkenning en de attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden worden beïnvloed door de factoren leeftijd en opleidingsniveau. Om dit te onderzoeken is er gebruik gemaakt van een online vragenlijst in Qualtrics. Voor deze vragenlijst zijn er vier specifieke doelgroepen geworven: praktisch opgeleiden, theoretisch opgeleiden, jongeren en ouderen. Alle deelnemers ($N = 128$) kregen twintig woordgroepen en zinnen te zien waarbij ze moesten bepalen of het gebruik van de apostrof goed of fout was en ze moesten aangeven wat zij van de schrijfwijze vonden. Uit de resultaten van dit onderzoek bleek, tegen de verwachtingen in, dat leeftijd noch invloed heeft op de herkenning van foutief apostrofgebruik noch op de attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik. Theoretisch opgeleiden bleken wel beter te zijn in het herkennen van foutief apostrofgebruik dan praktisch opgeleiden, maar opleidingsniveau bleek geen effect te hebben op de attitude. Tussen de herkenning en attitude is geen verband gevonden. Op basis van de resultaten uit het huidige onderzoek zijn er verschillende praktische aanbevelingen te geven aan communicatieafdelingen van bedrijven en organisaties, de Commissie Spelling en leraren.

Kernwoorden: *schriftelijke communicatie, spelling, apostrof, bezitsvormen, herkenning, attitude*

Inleiding

Jaarlijks vindt het Groot Dictee der Nederlandse taal plaats, zo ook in 2021. In de instructies voor de deelnemers stond onder andere dat leestekens niet meetellen in de beoordeling, maar dat koppeltekens én apostrofs wel meetellen in de beoordeling, omdat deze bij de spelling van een woord horen (Genootschap Onze Taal, 2021). Een apostrof wordt niet alleen gebruikt om van bepaalde woorden meervoud te maken. De apostrof wordt ook gebruikt bij bepaalde bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden (Nederlandse Taalunie, 2016). Het lijkt er echter op dat de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden steeds vaker fout voorkomt. Zo gebruiken verschillende bedrijven in hun naam een apostrof waar deze niet hoort. Voorbeelden hiervan zijn *Fleur's Koffie*, *Tom's Modelauto's* (waarbij de tweede apostrof wel correct is), *Tim's Speelgoedboerderij* en *Anne's Mooiste* (Anne's Mooiste, n.d.; Fleur's Koffie, n.d.; Tim's Speelgoedboerderij, n.d.; Tom's Modelauto's, n.d.).

De huidige studie richt zich op spelling in schriftelijke communicatie. Spelling is een belangrijk onderdeel van goede taal, maar nog belangrijker is dat spelling onder andere een belangrijke rol speelt in schriftelijke communicatie (Pan et al., 2021). Binnen het communicatiedomein is er dan ook veel aandacht voor correcte spelling, zo wordt er op communicatieafdelingen van bedrijven en organisaties veel aandacht besteed aan correcte spelling (Kloet et al., 2003). Afwijkingen in spelling (oftewel spelfouten) kunnen ervoor zorgen dat de attitude ten opzichte van de tekst of de attitude ten opzichte van de auteur (negatief) wordt beïnvloed (Jansen & De Roo, 2012; Pan et al., 2021). Bovendien kunnen afwijkingen in spelling voor een vermindering in effectiviteit van communicatie zorgen (Pan et al., 2021).

Deze studie kan tevens aanleiding geven voor een aanpassing in de Nederlandse spellingregels. Als uit deze studie namelijk blijkt dat spelfouten, specifiek gelet op fouten met betrekking tot de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden niet worden herkend en nog belangrijker dat de attitude ten opzichte van deze spelfout niet negatief wordt beïnvloed, dan is dit wellicht een aanleiding voor een aanpassing in de officiële spellingregels. In de toekomst zou het wellicht geaccepteerd kunnen worden dat er een apostrof staat op een plek waar die niet hoort. Een gevolg hiervan kan zijn dat de officiële spellingsregels over de apostrof in de toekomst wellicht worden aangepast. Als het echter duidelijk wordt dat de attitude weldegelijk wordt beïnvloed, in de zin dat men zich verzet tegen het foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden, dan zullen de normen van spelling in de toekomst minder snel veranderen en is het ook onverstandig om de spellingregels te wijzigen. Als er namelijk veel verzet is tegen foutief gebruik van de spelfouten, dan zullen de

normen omtrent deze regel ongewijzigd blijven en is er op de lange termijn minder kans dat de regels over de spelfout in de Nederlandse taal zullen worden aangepast (Van Hout, 2006) en zullen de regels over apostrofgebruik bij bezitsvormen zoals die nu gelden, toegepast blijven/moeten worden.

Theoretisch kader

Spelling van bezitsvormen

De officiële Nederlandse spelling ligt vast in de Woordenlijst Nederlandse Taal, die wordt vastgesteld door de Commissie Spelling (Nederlandse Taalunie, n.d.). Eén van de regels die onder andere in de Woordenlijst Nederlandse Taal vastligt, is de regel over bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden. In het Nederlands worden bezitsvormen geschreven met een *s* eraan vast. Eigennamen en bepaalde soortnamen krijgen een *s* eraan vast: *Piets fiets* en *moeders kennis* (Genootschap Onze Taal, 2012; Nederlandse Taalunie, 2015). Bij zelfstandige naamwoorden die eindigen op een lange klank met een enkele *a*, *i*, *o*, *u* of *y* is het de regel om een apostrof én een *s* toe te voegen: *Otto's jas* en *oma's huis* (Genootschap Onze Taal, 2012; Nederlandse Taalunie, 2015; Nederlandse Taalunie, 2016). Ook na afgekorte namen of initialen is het de bedoeling dat er een apostrof met een *s* wordt toegevoegd: *A.F.Th.'s boek* en *M's rol in de James Bondfilms* (Genootschap Onze Taal, 2012). In sommige gevallen wordt er geen apostrof toegevoegd, maar komt er wel een *s* aan vast. Zo komt er geen apostrof bij een zelfstandig naamwoord dat eindigt op een accentteken: *Aimés trots* en *Renés fiets* (Genootschap Onze Taal, 2012; Nederlandse Taalunie, 2015; Nederlandse Taalunie, 2016). Bij een woord dat eindigt op een vrije, ongedekte klinker met een trema komt wel een apostrof (*Nausikaä's ontmoeting met Odysseus*), maar dat is niet het geval bij een 'stomme e', daar wordt de *s* eraan vast geschreven: *Belgiës begroting* (Nederlandse Taalunie, 2016). Er komt ook geen apostrof bij twee klinkers die als één klank worden uitgesproken, dan wordt de *s* namelijk aan het zelfstandig naamwoord geschreven: *Leonies huis* en *Milous hond* (Genootschap Onze Taal, 2012). Het is ook mogelijk dat er enkel een apostrof achter het zelfstandig naamwoord wordt geplaatst. Bij een hoorbare sisklank is dat namelijk het geval, er komt dan enkel een apostrof aan vast, maar geen *s*: *Joyce' laatste roman* en *Marx' theorie* (Genootschap Onze Taal, 2012; Nederlandse Taalunie, 2015; Nederlandse Taalunie, 2016). Bij een *x* of *z* die niet wordt uitgesproken, is het de regel om enkel een *s* aan het woord toe te voegen: *Bordeauxs omgeving* en *Deprezs argument* (Nederlandse Taalunie, 2015; Nederlandse Taalunie, 2016). Bovendien

is het mogelijk dat er twee correcte schrijfwijzen van de bezitsvormen van de zelfstandige naamwoorden zijn. Dat is namelijk het geval bij zelfstandige naamwoorden waarbij de *e* op het einde als ‘stomme *e*’ én als *e* als vrije klinker kan worden uitgesproken: *Dantes/Dante’s hel* (Nederlandse Taalunie, 2016).

Zoals eerdergenoemd lijkt het erop dat de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden steeds vaker fout wordt toegepast in schriftelijke communicatie: de bovenstaande regels worden dus niet altijd gevolgd. Een eerste mogelijke verklaring waarom men de apostrof foutief toepast, is het feit dat de regel vroeger incorrect werd gebruikt. Een voorbeeld van een bedrijf dat in de naam een apostrof gebruikte waar dat niet hoeft, is Heineken. Tot eind jaren vijftig had Heineken *Heineken’s brouwerij* op de gevel staan (Het Parool, 2017). Naast de gevel van Heineken zijn er andere voorbeelden van schriftelijke communicatie waar de apostrof vroeger verkeerd werd gebruikt. Zo stond er in een uitgave van het Nijmeegsch dagblad uit 1951 in een advertentie *Willem’s Rijwielh* (Nijmeegsch dagblad, 1951). Een ander voorbeeld is een advertentie in De Maasbode uit 1910, waarin *St. Elisabeth’s Rustoord* stond (De Maasbode, 1910). In 1903 verscheen het boek met als titel *Afke’s Tiental*, de titel bevatte officieel een apostrof (Van Hichtum, 1931). Een tweede mogelijke verklaring waarom men de apostrof foutief toepast, zou de invloed van dialecten kunnen zijn. Zo gebruiken ze in een Fries dialect, het Hindeloopens dialect, *John’s auto* in plaats van *Johns auto* (Corver & Van Koppen, 2010). Als derde verklaring zou de invloed van de Engelse taal een mogelijke rol kunnen spelen. In het Engels is het namelijk de regel dat bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden in het enkelvoud een apostrof en een *s* eraan vastkrijgen: *my mother’s friend* (Hokanson & Kemp, 2012). Bij zelfstandige naamwoorden in het meervoud is het de bedoeling dat de apostrof na de *s* wordt toegevoegd: *my parents’ house*. Soms komt er bij zelfstandige naamwoorden in het meervoud echter een apostrof én een *s*: *the children’s school* (Hokanson & Kemp, 2012). De regels in het Engels wijken dus af van de regels in het Nederlands. Volgens Berns (in Van Meurs et al., 2004) is de invloed van de Engelse taal op de Nederlandse taal groot. In Nederland wordt Engels namelijk niet enkel als internationale taal gebruikt, maar ook in verschillende dagelijkse settingen. Het kan zijn dat men daarom de regels over het gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden (on)bewust overneemt uit het Engels. Ten slotte is er nog een vierde mogelijke verklaring waarom men de apostrof bij bezitsvormen in schriftelijke communicatie foutief toepast: bij de verwerving van de regels over de bezitsvorm is kennis nodig (Van der Linden & Blok-Boas, 2005). Het kan zijn dat de regels over de bezitsvormen te ingewikkeld zijn voor de gemiddelde Nederlandse taalgebruiker.

Herkenning en attitude

Bij foutief gebruik van de apostrof bij een bezitsvorm van zelfstandige naamwoorden spelen twee belangrijke vragen een rol: (1) Merkt men de fout op? (2) Tolereert men deze fout wel of niet? Wat betreft de eerste vraag blijkt dat als men naarmate van tijd een fout niet meer als een fout beschouwt, deze geaccepteerd zal worden (Schaughnessy, in O'Neill et al., 2002). Voor het foutief gebruik van een apostrof bij een bezitsvorm betekent dit als men het niet meer opmerkt en niet meer als fout beschouwt, de fout wellicht geaccepteerd gaat worden. Dat taalfouten geaccepteerd worden en als normaal gezien worden is ook een conclusie die Jansen en Janssen (2016) uit hun onderzoek trekken. Zij beschrijven dat taalfouten een aanwijzing zijn voor authenticiteit; een schrijver stelt de tekst namelijk op. Waar sommige lezers fouten opmerken, merken anderen de fouten niet op. Uit onderzoek van Everard en Galletta (2005) blijkt dat als lezers een taalfout niet opmerken, die er daadwerkelijk wel is, dat zij een hogere waardering hebben wat betreft de kwaliteit van een website dan andere lezers die de taalfouten wel terecht opmerken. Aan de ene kant kan een taalfout terecht worden opgemerkt. Aan de andere kant kan het ook zo zijn dat een taalfout onterecht wordt opgemerkt (Raedts & Roozen, 2015), dan is er sprake van hypercorrectie.

Wat betreft de tweede vraag – of men de fout wel of niet tolereert – kan het bij hypercorrectie zo zijn dat men de tekst en de schrijver lager beoordeelt ondanks dat er geen taalfouten in de tekst staan. De lezer denkt echter dat er wél een fout in staat (Raedts & Roozen, 2015). Taalfouten die doorgaans niet getolereerd worden, zijn fouten in de Nederlandse taal die vanuit regels afgeleid kunnen worden. Fouten in de Nederlandse taal die uit het hoofd geleerd moeten worden, worden daarentegen veelal wel getolereerd (Verhaert & Sandra, 2016). Taalfouten van bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden zouden op basis van deze redenering ook minder gewaardeerd moeten worden, omdat deze af te leiden zijn uit spellingsregels. Naast de lagere waardering die taalfouten op kunnen roepen, kunnen de taalfouten ook andere negatieve attitudes ten opzichte van de schrijver oproepen, zoals gevoelens van bedrog en/of slordigheid (Jansen & Janssen, 2016).

Elaboration Likelihood Model

Een methode om taalfouten te verklaren is het *Elaboration Likelihood Model* (ELM) van Petty en Cacioppo (1986). Het ELM is vooral bedoeld voor persuasieve communicatie, maar het kan ook worden toegepast in andere domeinen waarin gedragsverandering plaatsvindt. Petty en Cacioppo (1986) onderscheiden twee routes in het ELM: de centrale route en de perifere route. Deze twee routes kunnen verklaren hoe mensen teksten verwerken en hier attitudes over

vormen. De centrale route kenmerkt zich door zorgvuldige en doordachte beoordelingen over een bepaalde communicatieboodschap. Argumenten en inhoudelijke details spelen hierbij een belangrijke rol. De perifere route kenmerkt zich daarentegen juist door eenvoudige aanwijzingen in de context, waarbij informatie een minder belangrijke rol speelt. Bij de perifere route gaat het vooral over de zogenoemde vuistregels (bijvoorbeeld: als het duur is, dan zal het wel goed zijn en als de expert het zegt, dan zal het wel waar zijn). Of iemand informatie via de centrale of perifere route verwerkt, hangt af van de motivatie en capaciteit van de lezer. Wanneer er bij iemand sprake is van hoge motivatie en capaciteit om de standpunten te verwerken, zal hij/zij de informatie via de centrale route verwerken. Wanneer iemand minder gemotiveerd is en minder capaciteit heeft om de standpunten te verwerken, zal hij/zij de informatie via de perifere route verwerken (Petty & Cacioppo, 1986). Als een lezer met veel motivatie en capaciteit een taalfout – en dus ook een fout wat betreft de apostrof bij de bezitsvorm van een zelfstandig naamwoord – opmerkt, is het mogelijk dat hij/zij deze fout als argument gebruikt in zijn/haar beoordeling (Jansen & Janssen, 2016). Een lezer die informatie via de centrale route verwerkt, zal zich dus (negatief) laten beïnvloeden door een taalfout.

Opleidingsniveau

Een kenmerk dat wellicht zou kunnen bepalen of iemand informatie centraal ofwel perifeer verwerkt, is opleidingsniveau. In verhouding tot theoretisch opgeleide mensen zijn praktisch opgeleide mensen¹ minder in staat om complexe informatie te verwerken (Fennis & Stroebe, 2010). Theoretisch opgeleiden zullen daarom waarschijnlijk eerder centraal verwerken en praktisch opgeleiden eerder perifeer. Theoretisch opgeleiden zullen zich waarschijnlijk, uitgaande van het ELM, meer storen aan taalfouten met betrekking tot de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden in schriftelijke communicatie dan praktisch opgeleiden. In verschillende onderzoeken werd ook gekeken naar de invloed van opleidingsniveau op de attitude ten opzichte van taalfouten (Jansen & Janssen, 2016; Kloet et al., 2003; O'Neill et al., 2002). Uit het onderzoek van O'Neill et al. (2002) blijkt dat opleidingsniveau wél een rol speelt. Zo laat hun onderzoek zien dat theoretisch opgeleiden waarschijnlijk het meeste last hebben van taalfouten. Daarnaast laat het onderzoek van Jansen en Janssen (2016) deels een effect van opleidingsniveau zien. Aan de ene kant lijkt

¹ In het Nederlands wordt in de indeling van het opleidingsniveau vaak gebruikt gemaakt van twee categorieën: 'laagopgeleid' en 'hoogopgeleid'. In dit onderzoek wordt geen gebruik gemaakt van deze terminologie, maar van 'praktisch opgeleid' en 'theoretisch opgeleid'. 'Laagopgeleid' en 'hoogopgeleid' impliceren dat het één wellicht beter/hoger is dan het ander, daarom worden 'praktisch' en 'theoretisch' boven 'laag' en 'hoog' geprefereerd in dit onderzoek.

opleidingsniveau de (negatieve) houding ten opzichte van taalfouten niet te beïnvloeden en aan de andere kant wel. Een ander onderzoek laat tevens zien dat opleidingsniveau niet altijd een effect heeft op de attitude ten opzichte van taalfouten (Kloet et al., 2003).

Voordat een lezer een attitude kan vormen over een taalfout, moet hij/zij eerst kennis hebben over de bijbehorende regels. Uit onderzoek van Jansen en Janssen (2016) blijkt dat ook theoretisch opgeleiden taalfouten in schriftelijke communicatie over het hoofd zien. Daarentegen zijn er ook aanwijzingen dat theoretisch opgeleiden minder taalfouten maken dan praktisch opgeleiden (Hubers et al., 2020; Schijf et al., 2010). Uit onderzoek van Hubers et al. (2020) blijkt dat theoretisch opgeleide studenten onder andere minder fouten maken wat betreft *hun* als onderwerp dan praktisch opgeleide studenten: de theoretisch opgeleiden passen de regel vaker correct toe. In het onderzoek van Schijf et al. (2010) werd er gekeken naar de spellingsvaardigheid van brugklassers van verschillende niveaus. Uit het onderzoek blijkt dat de theoretisch opgeleide brugklassers de minste spelfouten maakten tegenover de praktisch opgeleiden. Zij maakten de meeste spelfouten. Een mogelijke verklaring voor de grote verschillen in het aantal spelfouten die zij geven, is dat voor spelling meer kennis van iemand wordt gevraagd. De kennis van spellingsregels is hierbij namelijk van belang. Bij de bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden is, zoals eerdergenoemd, ook de kennis van de regels belangrijk. In het onderzoek van Schijf et al. (2010) zijn er dus aanwijzingen dat spelfouten gekoppeld zijn het aan het opleidingsniveau: hoe hoger het opleidingsniveau, hoe minder spelfouten er worden gemaakt.

Uit de onderzoeken van Hubers et al. (2020), O'Neill et al. (2002) en Schijf et al. (2010) wordt dus duidelijk dat theoretisch opgeleiden minder taalfouten maken dan praktisch opgeleiden én dat theoretisch opgeleiden zich meer storen aan taalfouten dan praktisch opgeleiden. Op basis hiervan zijn de volgende twee hypothesen opgesteld:

H1a: Theoretisch opgeleide Nederlanders herkennen foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden vaker dan praktisch opgeleide Nederlanders.

H1b: Theoretisch opgeleide Nederlanders hebben een negatievere attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden dan praktisch opgeleide Nederlanders.

Leeftijd

Een andere factor die, naast opleidingsniveau, een rol zou kunnen spelen bij de herkenning en de attitude ten opzichte van taalfouten is leeftijd. Volgens Renkema (in Kloet et al., 2003) zijn oudere mensen kritischer in het opmerken van taalfouten dan jongere mensen. Uit onderzoek

van Jansen en De Roo (2012) komt bovendien naar voren dat oudere mensen taalfouten vaker opmerken in schriftelijke communicatie dan jongere mensen. Naast dat er aanwijzingen zijn dat ouderen taalfouten vaker opmerken, zijn er ook aanwijzingen dat ouderen zich meer zorgen maken over taalfouten (O'Neill et al., 2002). In het onderzoek van O'Neill et al. (2002) werden verschillende groepen ondervraagd, waaronder studenten, bedrijfsmanagers en leraren. Bij de studenten en de leraren werd hetzelfde duidelijk: de ouderen van de groep maken zich meer zorgen over taalfouten dan de jongeren in de groep. Niet alleen binnen deze groepen wordt dit verschil gevonden, maar ook over de groepen heen: ouderen maken zich meer zorgen over taalfouten dan jongeren. Er zijn echter ook onderzoeken die erop wijzen dat leeftijd geen effect heeft op de attitude ten opzichte van taalfouten (Jansen & Janssen, 2016; Kloet et al., 2003). Zo wordt niet altijd gevonden dat leeftijd de houding ten opzichte van taalfouten beïnvloed (Jansen & Janssen, 2016). In het onderzoek van Kloet et al. (2003) onderzochten ze meerdere taalfouten. Er werd in eerste instantie een effect van leeftijd verwacht op de attitude, maar zelfs met meerdere taalfouten werd dit effect niet gevonden (Kloet et al., 2003). Aan de ene kant zijn er dus aanwijzingen dat leeftijd wél invloed heeft op de attitude en aan de andere kant juist niet.

Uit de onderzoeken van Jansen en De Roo (2012) en O'Neill et al. (2002) komen dus wel aanwijzingen naar voren dat leeftijd een rol speelt: ouderen merken taalfouten vaker op én storen zich meer aan taalfouten. Op basis hiervan zijn de volgende twee hypothesen opgesteld:
H2a: Oudere Nederlanders herkennen foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden vaker dan jongere Nederlanders.

H2b: Oudere Nederlanders hebben een negatievere attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden dan jongere Nederlanders.

Het huidige onderzoek richt zich dus op de volgende onderzoeksvraag:

In hoeverre worden de herkenning en de attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden beïnvloed door het opleidingsniveau en de leeftijd van de lezer?

Methode

Instrumentatie

In dit onderzoek stonden twee onafhankelijke variabelen centraal: opleidingsniveau en leeftijd. (meer over de operationalisatie van de onafhankelijke variabelen is onder de paragraaf ‘Respondenten’ op pagina 14 te lezen). Er waren ook twee afhankelijke variabelen: herkenning en attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden. Deze variabelen werden onderzocht middels een online vragenlijst. In deze vragenlijst werd gebruik gemaakt van online materialen gepresenteerd in het programma Qualtrics. Het materiaal bestond uit twintig woordgroepen en zinnen met het correct en incorrect gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden. Er kwamen tien woordgroepen en tien zinnen aan bod. Om de woordgroepen en zinnen zo natuurlijk en realistisch mogelijk te maken, werd er gebruik gemaakt van echte materialen. De woordgroepen bestonden voornamelijk uit bedrijfsnamen. Verder was één woordgroep een naam van een spel (*René’s spel*). De zinnen waren afkomstig uit krantenartikelen en zijn gevonden met behulp van LexisNexis (online krantenarchief). Voorbeelden van correcte woordgroepen zijn: *M’s nagelopleidingen & groothandel* en *Mara’s trimsalon*. Voorbeelden van correcte zinnen zijn: *‘De eerste opdracht was een video voor de schoonheidssalon van Toms moeder.’* *‘Bjarnes moeder is vaker in Bruinisse geweest.’* Voorbeelden van incorrecte woordgroepen zijn *Lotte’s winkel* en *Tim’s speelgoedboerderij*. Voorbeelden van incorrecte zinnen zijn: *‘Zoës stempelkaart bij de eerste hulp is al aardig vol.’* *‘Maurices tweelingbroer Robin organiseert het evenement en werkt aan de cd.’* Zoals in de voorbeelden is te zien, kwamen er verschillende aspecten van de regel aan bod. Bij het opstellen van de woordgroepen/zinnen is er gebruik gemaakt van de (eerdergenoemde) regels over de bezitsvormen. Eén onderdeel van de regel werd echter niet meegenomen: twee correcte schrijfwijzen van de bezitsvormen van de zelfstandige naamwoorden (de correcte schrijfwijze ligt aan de manier van uitspraak). Deze werd niet meegenomen, omdat er twee vormen correct zijn en dus niet getoetst kon worden of de woordgroep/zin in schriftelijke communicatie goed of fout was. De fouten werden twee kanten op getoetst: waar de apostrof staat en niet hoort te staan én waar de apostrof niet staat en wel hoort te staan.

In de vragenlijst stond bij de woordgroepen en zinnen expliciet genoemd dat het over het gebruik van de apostrof en s^2 bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden ging. Er werd

² Om voor duidelijkheid voor de deelnemers te zorgen, werd er in de vragenlijst gecommuniceerd dat het om de apostrof en s ging bij de bezitsvormen. In de lopende tekst die vanaf hier volgt, wordt echter enkel de apostrof benoemd, omdat het om de apostrof gaat in het onderzoek.

bewust voor gekozen om te communiceren dat het over de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden ging, omdat de herkenning en de attitude anders niet gemeten werden zoals het bedoeld was. Als er niet bij stond dat het over de apostrof ging, dan kan het zijn dat de respondenten op andere talige punten gingen letten en op die manier hun attitude bijvoorbeeld uitten over een ander punt in de woordgroep/zin (waarvan de respondenten wellicht dachten dat het fout was).

De vragenlijst werd middels een pilotonderzoek getest. Vijf mensen hebben deelgenomen aan deze kleinschalige pilot. In bijlage 1 (in Tabel 1) is een overzicht te zien met de demografische gegevens van de deelnemers van de pilot. Op basis van het pilotonderzoek zijn er een aantal punten in de instrumentatie aangepast. Zo is een zin vervangen, omdat deze vrij lang en onduidelijk bleek te zijn. Bovendien kwam uit de pilot naar voren dat de vragen voor herkenning en attitude niet duidelijk genoeg waren voor de deelnemers. Het was ze bijvoorbeeld niet duidelijk of er wel of niet naar een mening werd gevraagd. De aanpassingen zijn meegenomen in de stellingen. De stellingen worden hieronder toegelicht.

De herkenning van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden werd gemeten met behulp van een scoresysteem. Bij iedere woordgroep/zin moesten de respondenten aangeven of de schrijfwijze goed of fout was. Bij de woordgroepen en zinnen stond: ‘Deze schrijfwijze is: [goed] of [fout]’. De respondenten moesten ‘goed’ of ‘fout’ aanklikken. Per woordgroep/zin die de deelnemers terecht als goed aanklikten of terecht als fout aanklikten, kregen ze één punt. Daarbij gold een maximum van twintig punten.

De attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden werd gemeten met drie zevenpunts Likertschalen (van ‘helemaal oneens’ tot ‘helemaal eens’) gebaseerd op het onderzoek van O’Neill et al. (2002). De stellingen die bij de woordgroepen en zinnen stonden zijn: ‘Deze schrijfwijze stoort mij.’ ‘Deze schrijfwijze vind ik niet oké.’ ‘Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.’³ De drie stellingen kwamen bij iedere correcte/incorrecte woordgroep/zin aan bod.

³ De stellingen ‘Deze schrijfwijze stoort mij.’ en ‘Deze schrijfwijze vind ik niet oké.’ zijn voordat de analyse is uitgevoerd, omgecodeerd. Tegenover de stelling ‘Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.’ (positief) stonden deze stellingen namelijk in de andere richting (negatief). Na het omcoderen van de stellingen stonden ze allemaal in dezelfde richting (positief).

De betrouwbaarheid van Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik⁴ bestaande uit drie items was zeer goed $\alpha = .91$. Het gemiddelde van die drie items is gebruikt voor de attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik, die in de verdere analyses is gebruikt.

In de instructies boven de woordgroepen/zinnen stond vermeld dat de respondenten eerst aan moesten geven of ze dachten dat de schrijfwijze goed of fout was. Er stond ook vermeld dat de respondenten in drie stellingen aan moesten geven wat ze van de schrijfwijze vonden. De bezitsvormen waarom het ging in de woordgroepen/zinnen waren dikgedrukt, zodat het duidelijk was om welk woord het ging.

In de vragenlijst werd ook een zelfrapportagevraag meegenomen over de beheersing van de Engelse taal: 'Geef aan hoe goed je de Engelse taal beheerst.' Daarbij moesten de respondenten op een schaal van 1 (zeer slecht) tot 7 (zeer goed) aangeven hoe goed ze de Engelse taal beheersten. Deze vraag en schaal zijn gebaseerd op het onderzoek van Zheng et al. (2019). Deze vraag werd meegenomen, omdat een *confounding variable* over de invloed van de beheersing van de Engelse taal zo eventueel uitgesloten kon worden. Uit twee regressieanalyses (zie ook bijlage 5) met beheersing van de Engelse taal, opleidingsniveau en leeftijd als voorspellers voor zowel de herkenning van foutief apostrofgebruik als de attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik bleek dat de beheersing van de Engelse taal geen voorspellende factor was, noch voor de herkenning van foutief apostrofgebruik ($F(3, 102) = 2.31, p = .081$) noch voor de attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik ($F(3, 102) = 1.51, p = .216$). De beheersing van de Engelse taal bleek dus noch significant voor de herkenning van foutief apostrofgebruik ($p = .633$), noch voor de attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik ($p = .745$). De zelfgerapporteerde gemiddelde beheersing van de Engelse taal was 4.77 ($SD = 1.51$).

Er werd ook naar demografische gegevens van de respondenten gevraagd. Opleidingsniveau en leeftijd speelden hierbij de belangrijkste rol. Daarnaast werd het gender van de respondenten gevraagd en er werd gevraagd of Nederlands de moedertaal van de respondenten was. In bijlage 2 is de gehele vragenlijst te zien.

⁴ De omschrijving van de afhankelijke variabele ('attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden') wordt om lange zinsdelen te voorkomen op deze en andere plekken afgewisseld met de omschrijving 'attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik'. Dat geldt ook voor de omschrijving van herkenning ('herkenning van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden') wordt afgewisseld met 'herkenning van foutief apostrofgebruik'.

Respondenten

De respondenten werden geselecteerd op twee kenmerken: opleidingsniveau en leeftijd. Dit waren tevens de onafhankelijke variabelen in dit onderzoek. Voor de verdeling van deze onafhankelijke variabelen, werd de volgende indeling gebruikt. Opleidingsniveau werd verdeeld in ‘praktisch’ en ‘theoretisch’ opgeleid. In verschillende eerdergenoemde onderzoeken (Hubers et al., 2020; Jansen & Janssen, 2016; Kloet et al., 2003; O’Neill et al., 2002; Schijf et al., 2010) hebben ze het effect van opleidingsniveau op de herkenning/attitude van taalfouten ook onderzocht. Die indelingen van de opleidingsniveaus zijn om twee redenen echter niet gebruikt in het huidige onderzoek. Ten eerste lagen de indelingen in die onderzoeken te dichtbij elkaar, waardoor er met die indelingen in het huidige onderzoek geen verschillen werden verwacht. Ten tweede was het niet duidelijk wat er in de indelingen in die onderzoeken als praktisch en als theoretisch opgeleid werd beschouwd. De verdeling van opleidingsniveau werd daarom gebaseerd op de indeling van Van der Zanden et al. (2018). In dat onderzoek werden basisonderwijs/lager onderwijs, voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo) als praktisch opgeleid beschouwd en hoger beroepsonderwijs (hbo) en wetenschappelijk onderwijs (wo) als theoretisch opgeleid beschouwd. In het huidige onderzoek werden vmbo en mbo als praktisch opgeleid beschouwd. Het basisonderwijs werd hierin niet meegenomen, omdat er dan waarschijnlijk nog te weinig aandacht wordt besteed aan de regel over de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden. Hbo en wo werden in het huidige onderzoek, net zoals in het onderzoek van Van der Zanden et al. (2018), als theoretisch opgeleid beschouwd. Evenals in het onderzoek van Van der Zanden et al. (2018) werden hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) en voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo) niet meegenomen, omdat de groepen anders te dichtbij elkaar liggen. Bovendien werd er met deze groepen in combinatie met de huidige indeling van de opleidingsniveaus minder snel een effect verwacht.

Bij leeftijd werd ook gebruik gemaakt van twee groepen: ‘jongeren’ en ‘ouderen’. De verdeling is gebaseerd op de indeling die in het onderzoek van Kloet et al. (2003) ook werd gebruikt. In dat onderzoek is namelijk, net zoals in het huidige onderzoek, onder andere onderzoek gedaan naar de attitude ten opzichte van taalfouten. In het onderzoek van Kloet et al. (2003) werden personen tussen de 18 en 25 jaar als jongeren gezien en personen van 45 jaar en ouder als ouderen gezien. In het huidige onderzoek werden personen van 16 tot en met 25 jaar als jongeren gezien. In verband met procedures vanuit de ethische toetsing is ervoor gekozen om jongeren onder de 16 jaar niet mee te nemen in het huidige onderzoek. Net zoals

in het onderzoek van Kloet et al. (2003) werden personen van 45 jaar en ouder als ouderen gezien.

Er werden dus personen geworven die vmbo of mbo als hoogst genoten opleidingsniveau hadden ofwel hbo of wo als hoogst genoten opleidingsniveau hadden en in de leeftijd van 16 tot en met 25 jaar of 45 jaar of ouder waren.

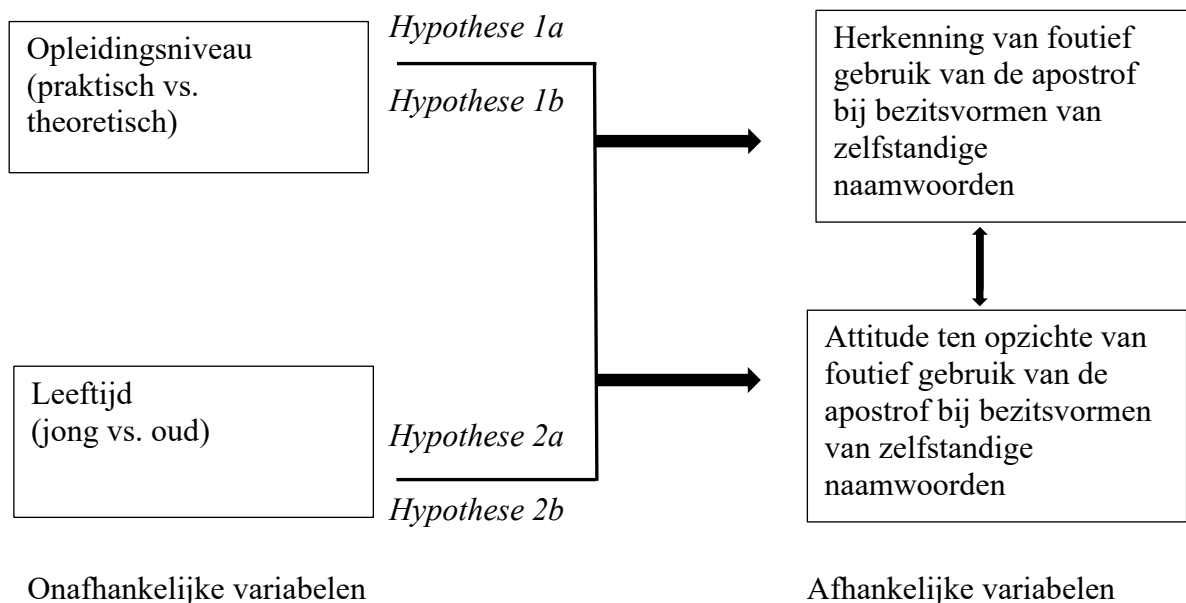
Er namen 189 respondenten deel aan het onderzoek. Voordat de analyse is uitgevoerd, zijn er responses van in totaal 61 respondenten verwijderd. Respondenten die geen toestemming gaven voor deelname (2 respondenten), de vragenlijst niet volledig hebben afgerond (51 respondenten)⁵, Nederlands niet als moedertaal hadden (5 respondenten) en/of niet in een van de vier groepen van opleidingsniveau en leeftijd vielen (3 respondenten), zijn verwijderd voordat de analyse is uitgevoerd. Er bleven in totaal 128 respondenten over die zijn meegenomen in de analyse.

Het meest frequente opleidingsniveau van de deelnemers was mbo (37%). Daarnaast hadden de respondenten vmbo (8%), havo (5%), vwo (4%), hbo (31%) of wo (16%) als hoogst genoten opleidingsniveau. De gemiddelde leeftijd van alle respondenten was 38 jaar ($SD = 17.10$). De range liep van 16 tot en met 71 jaar. Er deden 43 mannen (34%) en 84 vrouwen (65%) mee. 1 respondent (1%) gaf het gender liever niet aan.

Onderzoeksontwerp

Het meetniveau van de onafhankelijke variabele opleidingsniveau was nominaal, met als niveaus praktisch opgeleid en theoretisch opgeleid. Het meetniveau van de onafhankelijke variabele leeftijd was ratio, maar deze werd omgezet in een nominale variabele. De meetniveaus van leeftijd waren jong en oud. De afhankelijke variabelen (herkenning en attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden) hadden beide ratio als meetniveau. Er werd ook onderzocht of er een verband was tussen de twee afhankelijke variabelen: herkenning en attitude. Om de relatie tussen de onafhankelijke en afhankelijke variabelen inzichtelijk te maken, is een analysemodel ontwikkeld. Het analysemodel is in Figuur 1 (op pagina 16) te zien.

⁵ Respondenten die de vragenlijst niet volledig hebben ingevuld, hebben de demografische gegevens niet ingevuld. Naar de demografische gegevens werd namelijk op het einde van de vragenlijst gevraagd. Deelnemers die deze niet hebben ingevuld zijn verwijderd, omdat de demografische gegevens cruciaal zijn in dit onderzoek.



Figuur 1 Analysemodel

Procedure

De vragenlijst werd online afgenomen via het programma Qualtrics. De procedure was voor iedereen gelijk. Er was sprake van een *convenience sample*: de deelnemers werden online geworven door middel van het netwerk van de onderzoeker. Hierbij werd bewust rekening gehouden met de vier groepen. Er werden dus personen in het netwerk van de onderzoeker geworven die vmbo of mbo ofwel hbo of wo als hoogst genoten opleidingsniveau hadden en in de leeftijd van 16 tot en met 25 jaar of 45 jaar of ouder waren. De respondenten werden geworven middels berichten via WhatsApp en Messenger (Facebook). De berichten werden gestuurd door de onderzoeker en door mensen uit de omgeving van de onderzoeker. De vragenlijst stond open van 25 april 2022 tot en met 11 mei 2022.

In de introductie van de vragenlijst werd het onderwerp gecommuniceerd. Er werd op een eenvoudige manier uitgelegd dat de vragenlijst over het wel of niet gebruiken van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden ging. Er werd vermeld dat de respondenten in de vragenlijst aan moesten geven wat zij dachten dat goed of fout is vanuit hun eerste intuïtie en wat zij daarvan vonden. Daarbij werd expliciet vermeld dat de respondenten de regels niet moesten opzoeken. Aan het begin van de vragenlijst werd aan de deelnemers toestemming gevraagd door aan te geven of ze de informatie hadden gelezen, instemden met deelname aan het onderzoek, begrepen hoe de gegevens bewaard zullen worden en waarvoor ze gebruikt zullen worden, vrijwillig meededen aan het onderzoek en zestien jaar of ouder

waren. Vervolgens kregen de deelnemers twintig woordgroepen/zinnen te zien met het correct en incorrect gebruik van de van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden, waar vragen over werden gesteld.

De gemiddelde afnametijd was ongeveer elf minuten. Bij het berekenen van de gemiddelde afnametijd zijn een aantal *outliers* niet meegenomen ($n = 14$), omdat dit voor een vertekend beeld zou zorgen. De afnametijd van de outliers was 118 minuten of langer. Het vermoeden was dat de betreffende respondenten de vragenlijst open hebben laten staan en op een later tijdstip de vragenlijst hebben afgerond.

Statistische toetsing

Om de hypothesen te toetsen werd er gebruik gemaakt van twee eenweg multivariate variantie-analyses.⁶ Om te bepalen of er een verband was tussen opleidingsniveau en leeftijd werd er gebruik gemaakt van een correlatie. De statistische toetsen werden uitgevoerd met behulp van het programma IBM SPSS Statistics.

⁶ Het eerste idee was om één multivariate tweewegs-variantie-analyse uit te voeren met beide onafhankelijke en afhankelijke variabelen (zie bijlage 3). Deze analyse was het meest zuiver, maar bij deze analyse werden veel respondenten weggelaten ($n = 25$), omdat ze missing values hadden. Er ontbraken waarden, omdat ze enkel in één groep van één onafhankelijke variabele vielen in plaats van in twee groepen bij beide onafhankelijke variabelen. Bovendien werden er geen interacties verwacht en die hoefden dus ook niet getest te worden. Om deze twee redenen is er niet voor deze analyse gekozen.

Er is gekozen voor twee eenweg multivariate variantie-analyses met een keer leeftijd als onafhankelijke variabele en herkenning en attitude als afhankelijke variabelen en een keer opleidingsniveau als onafhankelijke variabele en herkenning en attitude als afhankelijke variabelen (zie resultatensectie voor de descriptieve statistieken en de rapportage van de statistische analyse). Deze statistische toetsen sloten namelijk het beste aan bij de hypothesen en deze toetsen leidden niet tot problemen met de missing values.

Verder waren er nog twee opties mogelijk wat betreft de statistische toetsen. De derde optie was om twee eenweg multivariate variantie-analyses uit te voeren met wederom een keer leeftijd als onafhankelijke variabele en herkenning en attitude als afhankelijke variabelen en een keer opleidingsniveau als onafhankelijke variabele en herkenning en attitude als afhankelijke variabelen. Bij deze optie werd er echter gebruik gemaakt van drie groepen bij leeftijd en bij opleidingsniveau (zie bijlage 4 voor de descriptieve statistieken en de rapportage van deze analyse). Naast de groepen jong, oud, praktisch opgeleid en theoretisch opgeleid zijn de volgende groepen meegenomen: de tussenliggende leeftijdsgroep (in de leeftijd van 26 tot en met 44 jaar) en de overige opleidingsniveaus (havo of vwo als hoogst genoten opleidingsniveau). Op deze manier ontstond er geen probleem met de missing values. Er traden daarentegen andere problemen op. Ten eerste sloot deze analyse niet aan bij de hypothesen. Ten tweede waren de tussenliggende leeftijdsgroep ($n = 14$) en de overige opleidingsniveaus ($n = 11$) te kleine groepen en de groepen zouden op deze manier onevenredig verdeeld zijn. De originele vier groepen (jong, oud, praktisch opgeleid en theoretisch opgeleid) bestonden namelijk uit 56 respondenten of meer.

Tot slot zijn er ook nog twee regressieanalyses uitgevoerd met als voorspellers opleidingsniveau, leeftijd en beheersing van Engelse taal voor zowel herkenning van foutief apostrofgebruik en attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik (zie bijlage 5). Deze zijn echter enkel uitgevoerd om te bepalen of de beheersing van de Engelse taal een *confounding variable* was. Bovendien sloten de regressieanalyses niet aan bij de opgestelde hypothesen, omdat de beheersing van de Engelse taal hier geen onderdeel van was.

Resultaten

Descriptieve statistieken

In Tabel 2 staan de gemiddeldes en standaardafwijkingen van de scores van herkenning van foutief apostrofgebruik en attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik per groep.

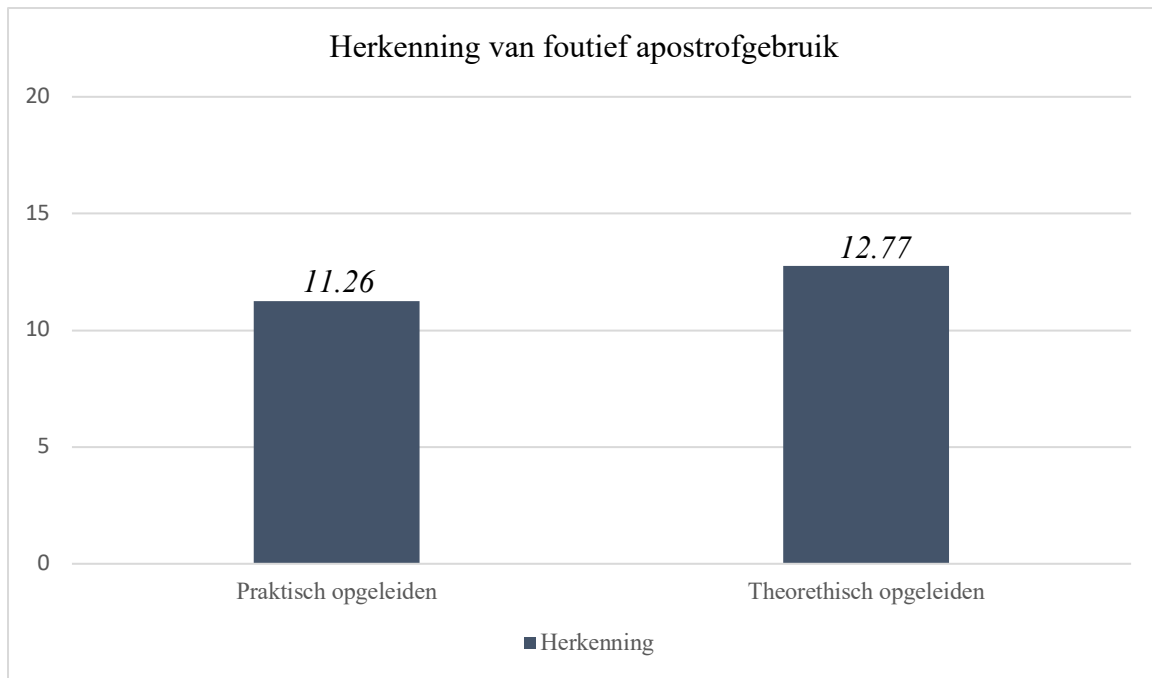
Tabel 2. De gemiddeldes en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van de scores per groep (jongeren, ouderen, praktisch opgeleiden en theoretisch opgeleiden) van herkenning van foutief apostrofgebruik (0 = alle woordgroepen/zinnen fout, 20 = alle woordgroepen/zinnen goed) en attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik (1 = zeer negatieve attitude, 7 = zeer positieve attitude)

		Herkenning	Attitude
Jongeren	(<i>n</i> = 58)	12.10 (2.98)	4.64 (.55)
Ouderen	(<i>n</i> = 56)	12.23 (3.15)	4.88 (.60)
Praktisch opgeleiden	(<i>n</i> = 57)	11.26 (2.69)	4.83 (.67)
Theoretisch opgeleiden	(<i>n</i> = 60)	12.77 (3.16)	4.78 (.50)

Statistische analyses

Uit de eenweg multivariate variantie-analyse van Leeftijd op Herkenning van foutief apostrofgebruik en Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik bleek geen significant multivariaat effect van Leeftijd ($F(2, 111) = 2.56, p = .082$).

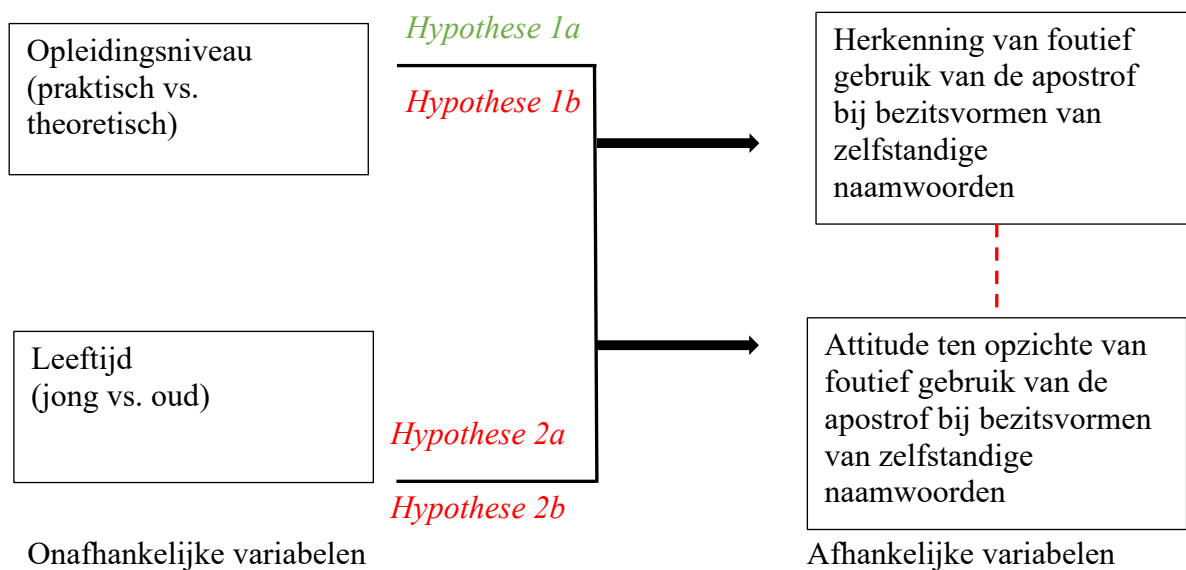
Uit de eenweg multivariate variantie-analyse van Opleidingsniveau op Herkenning van foutief apostrofgebruik en Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik bleek een significant multivariaat effect van Opleidingsniveau ($F(2, 114) = 3.81, p = .025$). Uit univariate analyses bleek dat er een effect was van Opleidingsniveau op Herkenning van foutief apostrofgebruik ($F(1, 115) = 7.65, p = .007$). Praktisch opgeleiden ($M = 11.26, SD = 2.69$) herkenden foutief apostrofgebruik minder vaak dan theoretisch opgeleiden ($M = 12.77, SD = 3.16$). Dit is in Figuur 2 (op pagina 19) te zien. Er bleek geen effect van Opleidingsniveau op Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik ($F(1, 115) < 1, p = .662$).



Figuur 2 Score herkenning van foutief apostrofgebruik van de praktisch opgeleiden en theoretisch opgeleiden

Uit een correlatie voor de Herkenning van foutief apostrofgebruik en de Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik bleek er geen significant verband te bestaan ($r(128) = -.12, p = .180$).

In Figuur 3 (op pagina 20) zijn de resultaten van de analyses visueel weergegeven. De hypothese die is bevestigd, is in het groen weergegeven. De hypothesen die niet zijn bevestigd, zijn in het rood weergegeven. De rode gestippelde lijn geeft aan dat er geen significant verband is gevonden tussen de herkenning van foutief apostrofgebruik en de attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik.



Figuur 3 Analysemodel met resultaten

Aanvullende resultaten

In de woordgroepen en zinnen kwamen, zoals al eerder genoemd, verschillende aspecten van de regel over de apostrof bij bezitsvormen aan bod. De verschillende aspecten zijn in te delen in zeven categorieën:

- (1) bezitsvormen die eindigen op een medeklinker waar een *s* aan vast komt;
- (2) bezitsvormen die eindigen op een lange klank met een enkele *a, i, o, u* of *y*;
- (3) bezitsvormen die eindigen op een ‘stomme *e*’;
- (4) bezitsvormen van afgekorte namen en initialen;
- (5) bezitsvormen die eindigen op een accentteken of op een trema;
- (6) bezitsvormen die eindigen op twee klinkers die als één klank worden uitgesproken;
- (7) bezitsvormen die eindigen op een (niet-)hoorbare sisklank.

De bezitsvormen in de materialen voor het huidige onderzoek zijn allemaal bij één van deze categorieën ingedeeld. Er is per categorie gekeken hoeveel respondenten de herkenning van de bezitsvorm correct hadden. In totaal hebben er 128 respondenten deelgenomen aan het onderzoek. Om te bepalen hoe er op iedere categorie is gescoord, is er gekeken hoeveel procent van de deelnemers de herkenning correct had. Hierbij is er gebruik gemaakt van vijf groepen:

zeer slecht, slecht, gemiddeld, goed en zeer goed. De groepen zijn ingedeeld op basis van het percentage deelnemers dat de herkenning correct had.⁷

Hieruit blijkt dat bezitsvormen die eindigen op een medeklinker waar een *s* aan vast komt gemiddeld tot goed werden herkend. Bezitsvormen die eindigen op een lange klank met een enkele *a*, *i*, *o*, *u* of *y* worden zeer goed herkend en bezitsvormen die eindigen op een ‘stomme e’ worden zeer slecht tot gemiddeld herkend. Het gebruik van de apostrof wordt bij afgekorte namen en initialen goed tot zeer goed herkend. Bezitsvormen die eindigen op een accentteken of op een trema worden slecht tot goed herkend en bezitsvormen die eindigen op twee klinkers die als één klank worden uitgesproken worden slecht herkend. Tot slot worden bezitsvormen die eindigen op een (niet)-hoorbare sisklank slecht tot goed herkend. In bijlage 6 (in Tabel 5) is een overzicht te zien van de categorieën met de bijbehorende scores.

Er is bovendien gekeken hoeveel procent van de deelnemers de bezitsvormen correct herkennen als er wel een apostrof moet staan en als er geen apostrof moet staan. Hieruit blijkt dat als er wel een apostrof moet staan de deelnemers dit goed tot zeer goed herkennen. Op één bezitsvorm waar ook een apostrof moet staan, wordt echter slecht gescoord. Als er geen apostrof hoort te staan, herkennen de deelnemers dit zeer slecht tot goed. Dit is in bijlage 7 (in Tabel 6) te zien.

⁷ Op basis van het aantal deelnemers ($N = 128$) zijn de percentages en de daarbij horende groepen berekend: 0 tot en met 20 procent = zeer slecht (--), 21 tot en met 40 procent = slecht (-), 41 tot en met 60 procent = gemiddeld (\pm), 61 tot en met 80 procent = goed (+) en 81 tot en met 100 procent = zeer goed (++)

Conclusie

Deze studie heeft middels een online vragenlijst de herkenning en attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden onderzocht. Hierbij zijn vier specifieke doelgroepen onderzocht: jongeren van 16 tot en met 25 jaar, ouderen van 45 jaar of ouder, praktisch opgeleiden met vmbo of mbo als hoogst genoten opleidingsniveau en theoretisch opgeleiden met hbo of wo als hoogst genoten opleidingsniveau. De onderzoeksvraag die centraal stond in deze studie was: ‘In hoeverre worden de herkenning en de attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden beïnvloed door het opleidingsniveau en de leeftijd van de lezer?’ Hierbij zijn vier hypothesen opgesteld. Twee hypothesen hielden verband met opleidingsniveau. Hypothese 1a stelde dat theoretisch opgeleiden foutief apostrofgebruik vaker herkennen dan praktisch opgeleiden. Uit de statistische analyses is gebleken dat theoretisch opgeleiden foutief apostrofgebruik inderdaad vaker herkennen dan praktisch opgeleiden. Daarom wordt hypothese 1a bevestigd. Hypothese 1b stelde dat theoretisch opgeleiden een negatievere attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik hebben dan praktisch opgeleiden. Uit de analyses blijkt niet dat dit het geval is. Hierdoor wordt hypothese 1b niet bevestigd. De andere twee hypothesen hielden verband met leeftijd. Hypothese 2a stelde namelijk dat ouderen foutief gebruik van de apostrof vaker zouden herkennen dan jongeren. Uit de analyses blijkt echter dat er geen sprake is van een significant effect. Hierdoor wordt ook hypothese 2a niet bevestigd. Hypothese 2b stelde ten slotte dat ouderen een negatievere attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof hebben dan jongeren. Er is echter geen bewijs gevonden voor hypothese 2b. Daarnaast werd er onderzocht of er een verband was tussen de herkenning en de attitude, maar dit bleek niet het geval te zijn.

Samenvattend kan er gesteld worden dat hoe hoger het opleidingsniveau van de lezer is, hoe beter de lezer is in het herkennen van apostroffouten. Leeftijd blijkt geen rol te spelen bij de herkenning van apostroffouten. Er zijn geen verschillen gevonden wat betreft de attitudes ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof tussen de verschillende opleidings- en leeftijdsgroepen: alle deelnemers in de verschillende groepen bleken – verrassend genoeg – niet bepaald negatief te zijn over apostroffouten.

Discussie

Verklaringen

Er zijn verschillende mogelijke verklaringen voor de resultaten die wel en niet zijn gevonden in dit onderzoek. Ten eerste is er een effect gevonden voor hypothese 1a (theoretisch opgeleiden

herkennen foutief apostrofgebruik vaker dan praktisch opgeleiden). Dit resultaat houdt verband met de resultaten van de onderzoeken van Hubers et al. (2020) en Schijf et al. (2010), waarin ook de kennis over taalfouten van Nederlandse deelnemers werd getoetst. Uit beide onderzoeken kwam naar voren dat theoretisch opgeleiden minder taalfouten maken dan praktisch opgeleiden. In het onderzoek van Hubers et al. (2020) moesten deelnemers op een ontbrekende plek in de zin kiezen tussen twee antwoorden (bijvoorbeeld *hun* en *hen*). In het onderzoek van Schijf et al. (2010) moesten de deelnemers een ontbrekend woord in de zin invullen. Hierin verschilt het huidige onderzoek in enige mate met het onderzoek van Hubers et al. (2020) en Schijf et al. (2010). Deelnemers in het huidige onderzoek moesten enkel aangeven of de schrijfwijze goed of fout was. Daarmee lag de taak voor de deelnemers in het huidige onderzoek dichterbij het onderzoek van Hubers et al. (2020) dan bij het onderzoek van Schijf et al. (2010). In het huidige onderzoek en het onderzoek van Hubers et al. (2020) werd er namelijk gebruik gemaakt van een keuzetaak. In het onderzoek van Schijf et al. (2010) betrof het een productietaak. Hoewel de manier waarop de fouten werden getest enigszins verschilt in de onderzoeken, kan er verwacht worden dat het maken van taalfouten en herkennen van taalfouten verband met elkaar houdt. Het resultaat uit het huidige onderzoek sluit dus aan bij de resultaten van de onderzoeken van Hubers et al. (2020) en Schijf et al. (2010): theoretisch opgeleiden zijn beter in het herkennen en voorkomen van taalfouten dan praktisch opgeleiden.

Er is geen effect gevonden voor hypothese 1b (theoretisch opgeleiden hebben een negatievere houding ten opzichte van foutief apostrofgebruik dan praktisch opgeleiden). Dit resultaat sluit aan op de bevindingen van de onderzoeken van Jansen en Janssen (2016) en Kloet et al. (2003). Uit die onderzoeken wordt namelijk duidelijk dat opleidingsniveau niet altijd effect heeft op de attitude ten opzichte van taalfouten. Uit ander onderzoek blijkt echter wel dat opleidingsniveau invloed kan hebben op de attitude. Zo vonden O'Neill et al. (2002) dat theoretisch opgeleiden zich meer storen aan taalfouten dan praktisch opgeleiden. Een mogelijke verklaring voor het feit dat zij wel een verschil vonden, is dat zij vier specifieke doelgroepen (interne studenten, externe studenten, bedrijfsmanagers en leraren) hebben onderzocht waarbij het opleidingsniveau gerelateerd is aan de functie van de deelnemers. Studenten (die nog niet zijn afgestudeerd) maakten zich minder zorgen om taalfouten dan managers. Ook leraren maakten zich meer zorgen om taalfouten. In het huidige onderzoek is het opleidingsniveau niet gekoppeld aan de functie van de deelnemers. Dit is wellicht een mogelijke verklaring voor het feit dat er geen effect is gevonden van opleidingsniveau op de attitude tegenover apostroffouten.

Een andere mogelijke verklaring voor het feit dat er geen bewijs is gevonden voor hypothese 1b is dat apostrofs als een detail van een woord worden gezien. Ze kunnen worden

gezien als eenvoudige aanwijzingen in de context, wat als de perifere route van het ELM kan worden omschreven. Wanneer taalfouten iets aan de inhoud zouden veranderen, zoals foutief gebruik van voegwoorden (denk bijvoorbeeld aan foutief gebruik van *mits* en *tenzij*), dan wegen de taalfouten mee als inhoudelijke details, wat aansluit bij de centrale route van het ELM. Er is een kans dat mensen (ongeacht opleidingsniveau) een detail van het woord – en dus de apostrof – in schriftelijke communicatie tegenwoordig als minder belangrijk zien en zich daarom ook niet storen aan het foutief gebruik ervan. Bovendien ligt het gemiddelde van de attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden bij de vier groepen tussen de 4.64 en 4.88. Dit laat dus zien dat de deelnemers redelijk positief tegenover de apostroffouten staan. Het lijkt ze dus niet zoveel uit te maken dat de regels fout worden toegepast.

Er is tevens geen effect gevonden voor de hypothese die stelde dat oudere mensen foutief apostrofgebruik vaker herkennen dan jongere mensen (hypothese 2a). Hierin verschillen de resultaten van de huidige studie met die van Jansen en De Roo (2012). Jansen en De Roo (2012) vonden namelijk dat ouderen taalfouten vaker opmerken dan jongeren. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat Jansen en De Roo (2012) een ander soort taalfout hebben onderzocht. Zij hebben namelijk dt-fouten onderzocht. Dt-fouten zijn volgens Verhaert en Sandra (2016) fouten die zwaar wegen. Vergeleken met dt-fouten zouden apostroffouten minder zwaar kunnen wegen en dus ook minder opvallen om ze te herkennen. Bovendien wordt er tegenwoordig steeds meer gebruik gemaakt van informele digitale communicatie waarbij onder andere afwijkingen in spelling voorkomen (Verheijen, 2016). Detailspelfouten zoals apostrofs spelen een minder belangrijke rol in de informele digitale communicatie en apostrofs worden daarom vaker weggelaten. Dit kan wellicht van invloed zijn op de herkenning van apostroffouten in schriftelijke communicatie. Daarnaast is er nog een mogelijke verklaring voor de ogenschijnlijk tegenstrijdige resultaten van het huidige onderzoek en die van Jansen en De Roo (2012): Jansen en De Roo (2012) hebben niet twee specifieke leeftijdsgroepen vergeleken. De jongeren waren in dat onderzoek tussen de 18 en 25 jaar, maar de groep ouderen werd niet gedefinieerd als een specifieke leeftijdsgroep. Daarin verschilt hun onderzoek met het huidige onderzoek.

Voor de hypothese waarbij verwacht werd dat ouderen een negatievere attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik hebben dan jongeren werd ook geen bewijs gevonden (hypothese 2b). Dit resultaat sluit deels aan op eerdergenoemde onderzoeken. Zo vonden Jansen en Janssen (2016) en Kloet et al. (2003) ook geen effect van leeftijd op de attitude ten opzichte van taalfouten. Het onderzoek van O'Neill et al. (2002) vond echter wel een effect van leeftijd op de attitude. Een mogelijke verklaring voor de tegenstrijdige resultaten is dat het huidige

onderzoek twee leeftijdsgroepen heeft onderzocht die verder uit elkaar liggen. In het onderzoek van O'Neill et al. (2002) grenzen de leeftijdsgroepen aan elkaar. De tussenliggende groep(en) zijn in het huidige onderzoek niet meegenomen. De alternatieve analyse in bijlage 4 laat zien dat er wel een effect wordt gevonden van leeftijd op attitude als de tussenliggende leeftijdsgroep (in dit geval in de leeftijd van 26 tot en met 44 jaar) in het huidige onderzoek wordt meegenomen. Naast de verschillende operationalisaties van de groepen, is er nog een mogelijke verklaring voor de tegenstrijdige resultaten uit het huidige onderzoek en het onderzoek van O'Neill et al. (2002). O'Neill et al. (2002) onderzochten namelijk andere soorten taalfouten (fouten wat betreft de zinstructuur, interpunctie en woordkeuze) dan in het huidige onderzoek. Dit is een mogelijke verklaring voor het feit dat zij wel een effect van leeftijd op attitude vinden en het huidige onderzoek niet.

Er werd ook geen verband gevonden tussen herkenning en attitude van foutief apostrofgebruik. Het lijkt erop dat deelnemers die apostroffouten herkennen er niet per se negatiever over zijn. De rol van herkenning lijkt dus niet doorslaggevend in het wel of niet accepteren van apostroffouten in schriftelijke communicatie. Met andere woorden gezegd: als men meer taalfouten herkent, zijn ze er niet per se positiever of negatiever over, oftewel: hoe positief of negatief men staat tegenover deze taalfouten, heeft niks met de herkenning van deze taalfouten te maken. Dat er geen verband is gevonden tussen herkenning en attitude kan er dus op wijzen dat foutief gebruik van de apostrof blijkbaar niet veel afdoet aan de effectiviteit ervan en aan tekstbegrip. Het zou tevens zo kunnen zijn dat afwijkingen wat betreft de apostrof in bepaalde communicatieve contexten een grotere of juist een mindere grote rol spelen. In het onderzoek van Jansen en De Roo (2021) naar dt-fouten werd daarentegen wel gevonden dat kennis een voorwaarde is voor het vormen van een (negatieve) attitude. Lezers vormden enkel een negatieve attitude ten opzichte van dt-fouten als zij de tekst aandachtig genoeg lazen én als zij genoeg kennis hadden over de betreffende taalregels. Een verklaring voor het feit dat zij wel een effect vinden bij herkenning en attitude is dat dt-fouten, zoals eerdergenoemd, dusdanig zwaarder wegen (Verhaert & Sandra, 2016) dat er wél negatieve meningen over zijn.

De resultaten uit dit onderzoek lijken te suggereren dat bezitsvormen die eindigen op een lange klank met een enkele *a*, *i*, *o*, *u* of *y* het beste worden herkend (bijvoorbeeld: *Mara's* en *Jimmy's*). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de klank van deze bezitsvormen kan helpen bij het bepalen of er wel of geen apostrof komt. Ondanks dat het schriftelijke communicatie betreft, speelt de uitspraak hier ook een rol bij. Het belangrijkste van spellen is namelijk dat gesproken klanken moeten worden opgeschreven (Nederlandse Taalunie, 2016). De apostrof bij de bezitsvormen zoals *Mara's* en *Jimmy's* draagt bovendien bij aan de

‘terugleesbaarheid’ van de bezitsvormen. Terugleesbaarheid houdt in dat men door de spelling van een woord het woord op de correcte manier kan uitspreken (Nederlandse Taalunie, 2016). Afgekorte namen en initialen (bijvoorbeeld: *M’s* en *J.C. ’s*) lijken ook goed herkend te worden. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat foutief gebruik van de apostrof voor een vreemd uiterlijk kan zorgen bij deze bezitsvormen, namelijk: *Ms* en *J.C.s*.

Het lijkt er bovendien op dat er minder fouten worden gemaakt als de apostrof er wel moet staan dan wanneer de apostrof er niet hoort te staan. Dit onderzoek suggereert dus dat mensen de neiging hebben om meer apostroffen te gebruiken dan nodig. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat men steeds meer blootgesteld wordt aan zulk foutief apostrofgebruik, zoals bij bedrijfsnamen. Er is tevens een kans dat men vaker een apostrof ziet bij bezitsvormen in de Engelse taal. Zoals eerdergenoemd komt er (onder andere) een apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden in het enkelvoud én in het meervoud in het Engels (Hokanson & Kemp, 2012): in deze taal wordt er dus vaker een apostrof gebruikt. De combinatie van het herhaaldelijk zien van de apostrof in het Nederlands (waar het al dan niet correct is) en het herhaaldelijk zien van de apostrof in de Engelse taal (waar het wel correct is), kan ervoor zorgen dat men de apostrof overall als correct gaat beschouwen en ook zelf vaker – incorrect – gaat toepassen in schriftelijke communicatie.

Beperkingen

Dit onderzoek bevat een aantal beperkingen. Ten eerste is het zo dat de man-vrouwverhouding redelijk scheef verdeeld is. Er hebben namelijk meer vrouwen (65%) dan mannen (34%) deelgenomen aan het onderzoek. Dit kan een beperking zijn, omdat er in verschillende studies naar taalfouten een effect is gevonden wat betreft gender. Uit het onderzoek van O’Neill et al. (2002) wordt bijvoorbeeld duidelijk dat vrouwen zich over het algemeen meer zorgen maken over taalfouten dan mannen. Maar nog belangrijker is dat in het onderzoek van Kloet et al. (2003) duidelijk wordt dat juist jongere mannen zich storen aan taalfouten. Bij jongere vrouwen werd geen effect gevonden. Zij onderzochten ongeveer dezelfde leeftijdsgroepen als in dit onderzoek. Jongeren hadden de leeftijd tussen de 18 en 25 jaar en ouderen waren net zoals in dit onderzoek 45 jaar of ouder. Het onderzoek van Kloet et al. (2003) liet het volgende resultaat zien: jongere mannen storen zich meer aan taalfouten dan bijvoorbeeld oudere mannen. Alhoewel dit een resultaat is in de andere richting dan werd verwacht bij het huidige onderzoek (ouderen hebben een negatievere attitude dan jongeren), werd er in het onderzoek van Kloet et al. (2003) wel een effect gevonden als gender dus wordt meegenomen.

Ten tweede was de volgorde van de vragenlijst niet optimaal. De onafhankelijke variabelen (leeftijd en opleidingsniveau) kwamen pas op het einde van de vragenlijst aan bod. Hierdoor moest een groot deel van de respondenten worden verwijderd ($n = 51$). Deze respondenten hebben de vragenlijst namelijk niet volledig afgerond en hebben hun leeftijd en opleidingsniveau dus niet ingevuld. De vragen over de demografische gegevens zijn juist cruciaal in het huidige onderzoek en hadden dus beter aan het begin van de vragenlijst gesteld moeten worden. Op deze manier had er voorkomen kunnen worden dat dit grote deel van de respondenten verwijderd moest worden.

Ten derde is het zo dat het foutief gebruik van de apostrof via een elektronische manier werd getoetst. De vragenlijst werd namelijk afgenomen via het online programma Qualtrics. Uit onderzoek van Wharton-Michael (2008) blijkt dat het medium waarop taalfouten worden getoetst ook een rol kan spelen bij de herkenning ervan. Uit hun onderzoek blijkt namelijk dat taalfouten beter worden herkend op papier dan in een elektronische versie. Het type medium kan dus een rol spelen bij het herkennen van taalfouten. Als de apostroffouten via papier werden getoetst, was er wellicht een hogere score gevonden voor de herkenning. In het huidige onderzoek is er gebruik gemaakt van Qualtrics uit praktische overwegingen. Met behulp van Qualtrics kon de vragenlijst namelijk snel worden verspreid onder relatief veel deelnemers.

Ten vierde bestaat er een kans dat de *outliers* ($n = 14$) in dit onderzoek (respondenten die er 118 minuten of langer over hebben gedaan) de regels over het gebruik van de apostrof hebben opgezocht. In de introductie van de vragenlijst stond nadrukkelijk benoemd dat het niet de bedoeling was dat de deelnemers de regels zouden opzoeken. Bovendien stond op meerdere plekken in de vragenlijst vermeld dat de deelnemers aan moesten geven wat zij zelf dachten dat goed of fout was. Er is dus een kans aanwezig dat de outliers, die lang over de vragenlijst hebben gedaan, toch stiekem de regels hebben opgezocht en dat de resultaten hierdoor zijn beïnvloed. De alternatieve keuze was om de outliers te verwijderen en dus niet mee te nemen in de analyses. Op deze manier zouden de resultaten echter ook gemanipuleerd worden.

Ten slotte kent dit onderzoek nog één beperking. Zoals eerdergenoemd zijn de bezitsvormen uit de woordgroepen en zinnen te verdelen in verschillende categorieën van de regel. Het aantal bezitsvormen per categorie was echter niet evenredig verdeeld. Er zijn zeven categorieën (zie ook bijlage 6). Drie categorieën bestaan uit twee bezitsvormen. De andere categorieën bestaan uit een, drie, vier of zes bezitsvormen. Deze onevenredige verdeling kan een beperking zijn, omdat erop deze manier minder harde conclusies kunnen worden getrokken. De categorie met bezitsvormen die eindigen op twee klinkers die als één klank worden uitgesproken bestaat bijvoorbeeld maar uit één item, waardoor er minder goed kan worden

beoordeeld hoe deelnemers op deze categorie scoren. Bovendien werd de categorie die bestaat uit bezitsvormen die eindigen op een lange klank met een enkele *a, i, o, u* of *y* enkel één kant op getoetst; er werden alleen voorbeelden getoetst waar de apostrof staat en ook hoort te staan.

Vervolgonderzoek

Het huidige onderzoek geeft aanleiding tot een aantal aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Uit het huidige onderzoek is dus duidelijk geworden dat theoretisch opgeleiden foutief gebruik van de apostrof vaker herkennen dan praktisch opgeleiden. Voor vervolgonderzoek is het interessant om te onderzoeken of er ook een effect wordt gevonden van opleidingsniveau op de attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik als de fout in een bepaalde context staat. Volgens de *Language Expectancy Theory* van Burgoon en Miller (1985) speelt de verwachting over het taalgebruik een rol bij het vormen van een attitude. Als een lezer verwacht dat er een taalfout in de tekst staat, is hij/zij hier minder negatief over dan wanneer hij/zij dit niet verwacht. Lezers verwachten bijvoorbeeld in een zakelijke brief geen taalfouten. Als er dan wel taalfouten in staan, zullen zij hier negatiever over zijn dan wanneer er bijvoorbeeld een taalfout staat in een privébericht op sociale media. In het huidige onderzoek was er geen sprake van een context, omdat de zinnen en woordgroepen in isolatie werden gepresenteerd. In toekomstig onderzoek kunnen er verschillende contexten worden vergeleken, bijvoorbeeld één informele schrijftcontext waarin taalfouten eerder worden verwacht en één formele schrijftcontext waarin geen taalfouten worden verwacht. Met behulp van deze contexten kan er worden gekeken of theoretisch opgeleiden wel een negatievere attitude hebben ten opzichte van apostroffouten dan praktisch opgeleiden in formele contexten, of dat er geen verschil in attitude is tussen deze opleidingsniveaus ongeacht de schrijftcontext.

Bovendien zou er in plaats van kwantitatief onderzoek gebruik kunnen worden gemaakt van kwalitatief onderzoek om meer te weten te komen over de attitude van mensen ten opzichte van foutief apostrofgebruik. Door middel van het huidige onderzoek is duidelijk geworden dat de deelnemers niet heel kritisch zijn over foutief apostrofgebruik. Het is echter niet duidelijk wat maakt dat ze hier redelijk positief tegenover staan. Middels kwalitatief onderzoek kan er worden doorgevraagd waarom deelnemers foutief gebruik van de apostrof niet zo erg vinden. Kwalitatief onderzoek, zoals interviews en focusgroepen, leent zich er namelijk beter voor om door te kunnen vragen naar motivaties en onderliggende gedachten.

Verder zouden de apostroffouten in vervolgonderzoek vergeleken kunnen worden met taalfouten die inhoudelijke fouten tot gevolg hebben. Dat onderzoek kan worden uitgevoerd met behulp van het ELM. Onder de perifere route kunnen dan apostroffouten en andere

detailspelfouten worden getest en onder de centrale route kunnen taalfouten worden getest die inhoudelijke fouten tot gevolg hebben. Kloet et al. (2003) onderzochten al iets soortgelijks. Zij onderzochten namelijk of presentatiefouten (typfouten, dt-fouten, verkeerd hoofdlettergebruik en woordherhaling) en markeerfouten (foutieve verbindingswoorden) effect hadden op de attitude ten opzichte van de tekst en de schrijver. Daarbij hadden zij de verwachting dat presentatiefouten vooral effect zouden hebben op lezers die de tekst via de perifere route verwerken en dat markeerfouten afhankelijk van het type markeerfout effect zouden hebben op lezers die de tekst via de perifere route of centrale route verwerken. De ‘centrale lezer’ zou vooral last hebben van de markeerfout als de fout de inhoud verkeerd zou aanpassen. Uit hun onderzoek bleek dat alleen de markeerfouten effect hadden op de begrijpelijkheid van de tekst. In toekomstig onderzoek kan er dus verder worden gekeken of de hypothesen die zijn opgesteld in dit onderzoek wel worden bevestigd wanneer ‘perifere fouten’ met ‘centrale fouten’ worden vergeleken. Dus bijvoorbeeld wanneer apostroffouten en andere detailspelfouten worden vergeleken met foutieve voegwoorden zoals *mits* en *tenzij*.

Daarnaast zou er in toekomstig onderzoek meer rekening gehouden kunnen worden met de man-vrouwverdeling. Er zou specifiek op mannen én vrouwen geworven kunnen worden, zodat de man-vrouwverhouding ongeveer gelijk is. Daarnaast zou gender ook als onafhankelijke variabele onderzocht kunnen worden. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat vrouwen een negatievere houding hebben ten opzichte van taalfouten (Jansen & Janssen, 2016; O’Neill et al., 2002). Uit het onderzoek van Kloet et al. (2003) komt echter naar voren dat jongere mannen zich zorgen maken om taalfouten; bij jongere vrouwen werd geen effect gevonden. Deze enigszins tegenstrijdige resultaten uit eerder onderzoek zijn dus bovendien een aanleiding voor vervolgonderzoek. In toekomstig onderzoek kan er worden gekeken of gender een effect heeft op de attitude ten opzichte van foutief gebruik van de apostrof. Op basis van de onderzoeken van O’Neill et al. (2002) en Jansen en Janssen (2016) zou daarbij de verwachting kunnen zijn dat vrouwen een negatievere houding hebben ten opzichte van apostroffouten bij bezitsvormen dan mannen.

Voor de opbouw en inhoud van de vragenlijst zijn er tevens twee aanbevelingen voor vervolgonderzoek. Qua opbouw van de vragenlijst is het aan te raden om de vragen over de onafhankelijke variabelen (opleidingsniveau en leeftijd) aan het begin van de vragenlijst te stellen. Op deze manier kan er voorkomen worden dat respondenten die de vragenlijst niet volledig hebben afgerond, verwijderd hoeven te worden. In toekomstig onderzoek zou ook de inhoud van de vragenlijst deels aangepast kunnen worden. Zoals eerdergenoemd zijn de woordgroepen en zinnen in te delen in verschillende categorieën. De categorieën bestaan op dit

moment echter niet uit evenveel items. Voor vervolgonderzoek is het aan te raden om de categorieën evenredig te verdelen, zodat er verder kan worden gekeken in welke categorie van de regel men de fouten het beste herkent. Daarbij is het van belang dat er in de categorieën zowel foute als goede voorbeelden worden getoetst.

Ten slotte kan er met behulp van vervolgonderzoek worden onderzocht of foutief apostrofgebruik tegenwoordig inderdaad vaker voorkomt in schriftelijke communicatie dan vroeger. Middels een diachrone corpusstudie (teksten uit verschillende periodes vergelijken) kan er worden vastgesteld of foutief apostrofgebruik vaker voorkomt dan vroeger. Alhoewel foutief apostrofgebruik vroeger ook al voorkwam, is het toch relevant om te kijken of het tegenwoordig vaker voorkomt dan vroeger. Het corpus, gericht op schriftelijke communicatie, kan bijvoorbeeld bestaan uit bedrijfsnamen en krantenartikelen waarin bezitsvormen staan (waar de materialen voor het huidige onderzoek ook op gebaseerd zijn). Voor de bedrijfsnamen zou dan een database met bedrijfsnamen gebruikt kunnen worden en voor de krantenartikelen zou er gebruik gemaakt kunnen worden van een online krantenarchief.

Bijdrage onderzoek en praktische aanbevelingen

Samenvattend kan er worden gezegd dat er bewijs is gevonden dat theoretisch opgeleiden foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden vaker herkennen dan praktisch opgeleiden. Er is geen bewijs gevonden voor de verwachting dat theoretisch opgeleiden een negatievere attitude hebben dan praktisch opgeleiden. Er is ook geen bewijs gevonden voor de verwachtingen dat ouderen apostroffouten vaker herkennen dan jongeren en dat ouderen een negatievere attitude hebben dan jongeren. Alhoewel er slechts voor één hypothese bewijs is gevonden, is het wel van belang dat er onderzoek is gedaan naar foutief gebruik van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden in de Nederlandse taal. De regels over de apostrof maken namelijk deel uit van de Nederlandse spelling. Spelling is een cruciaal onderdeel van schriftelijke communicatie. Afwijkingen in de regels/normen van spelling in schriftelijke communicatie kunnen ervoor zorgen dat de attitude ten opzichte van de tekst en de schrijver (negatief) wordt beïnvloed (Jansen & De Roo, 2012; Pan et al., 2021).

Dit onderzoek biedt tevens aanwijzingen dat apostroffouten bij bezitsvormen in schriftelijke communicatie redelijk worden geaccepteerd. Deze resultaten zijn wellicht een aanleiding voor een mogelijke spellingswijziging van de apostrof bij bezitsvormen van zelfstandige naamwoorden in de toekomst. Vooralsnog worden bedrijfsnamen zoals *Anne's Mooiste* en *Tim's Speelgoedboerderij* echter fout gerekend in het Groot Dictee der Nederlandse taal.

Op basis van de bevindingen in dit onderzoek, is er een aantal aanbevelingen voor de praktijk. Het is noemenswaardig om te vermelden dat er op basis van de huidige bevindingen geen eenduidige aanbevelingen gegeven kunnen worden. Voor communicatieafdelingen van bedrijven en organisaties wordt aanbevolen om minder aandacht te besteden aan het corrigeren van de apostrof bij bezitsvormen. Dit onderzoek laat namelijk zien dat men redelijk positief staat tegenover foutief gebruik van de apostrof. De aanbeveling voor leraren is vooralsnog om de huidige regels over de apostrof beter uit te leggen, zodat scholieren en studenten beter worden in het herkennen van foutief apostrofgebruik. Er zou dan vooral op praktisch onderwijs aandacht besteed moeten worden aan de uitleg over apostrofrogels. Praktisch opgeleiden scoren immers lager op de herkenning van apostroffouten dan theoretisch opgeleiden. Voor de Commissie Spelling, die de officiële spelling van de Nederlandse taal vastlegt, is het aan te bevelen om de regels omtrent de apostrof bij bezitsvormen eenvoudiger te maken. Het lijkt er namelijk op dat men onvoldoende kennis heeft over de huidige (uitgebreide) regels en dat men het niet zoveel uitmaakt of er een apostrof staat. Mochten de regels in de toekomst worden aangepast en er dus soepeler met het gebruik van de apostrof omgegaan worden, dan hoeven leraren minder aandacht te besteden aan de uitleg over de apostrofrogels. Communicatieafdelingen hoeven dan al helemaal minder aandacht te besteden aan het controleren van de apostrof bij bezitsvormen.

Referenties

- Anne's Mooiste. (n.d.). *Anne's Mooiste*. <https://www.annesmooiste.nl>
- Burgoon, M. & Miller, G.R. (1985). An expectancy interpretation of language and persuasion. In H. Giles & R. St.Clair (Eds.), *Recent advances in language, communication, and social psychology* (pp.199-229). London: Lawrence Erlbaum.
- Corver, N., & Van Koppen, M. (2010). Ellipsis in Dutch possessive noun phrases: A micro-comparative approach. *Journal of Comparative Germanic Linguistics*, 13(2), 99–140. <https://doi.org/10.1007/s10828-010-9034-8>
- De Maasbode. (1910). *Advertentie*. Delpher. <https://www.delpher.nl/nl/kranten/view?facets%5Btype%5D%5B%5D=advertentie&facets%5Bspatial%5D%5B%5D=Regionaal%7Clokaal&query=st.+Elisabeth's+rustoord&coll=ddd&maxperpage=50&identifier=MMKB04:000193733:mpeg21:a0030&resultsidentifier=MMKB04:000193733:mpeg21:a0030&rowid=1>
- Everard, A., & Galletta, D. F. (2005). How presentation flaws affect perceived site quality, trust, and intention to purchase from an online store. *Journal of Management Information Systems*, 22(3), 56–95. <https://doi.org/10.2753/mis0742-1222220303>
- Fennis, B. M., & Stroebe, W. (2010). *The psychology of advertising*. Routledge.
- Fleur's Koffie. (n.d.). *Fleur's Koffie*. <https://fleurs-koffie.nl>
- Genootschap Onze Taal. (2012, 17 juli). *Bezits-s: algemene regels*. Onze Taal. <https://onzetaal.nl/taaladvies/bezits-s-algemene-regels>
- Genootschap Onze Taal. (2021, 6 november). *Groot Dictee 2021: tekst en toelichting*. Onze Taal. <https://onzetaal.nl/nieuws-en-dossiers/weblog/groot-dictee-der-nederlandse-taal-2021>
- Het Parool. (2017, 17 mei). *Heineken plaatst "apostrof s" terug op gevel brouwerij*. <https://www.parool.nl/nieuws/heineken-plaatst-apostrof-s-terug-op-gevel-brouwerij~bb747817/>
- Hokanson, L., & Kemp, N. (2012). Adults' spelling and understanding of possession and plurality: An intervention study. *Reading and Writing*, 26(2), 241–261. <https://doi.org/10.1007/s11145-012-9366-7>
- Hubers, F., Trompenaars, T., Collin, S., De Schepper, K., & De Hoop, H. (2020). Hypercorrection as a by-product of education. *Applied Linguistics*, 41(4), 552–574. <https://doi.org/10.1093/applin/amz001>
- Jansen, F., & De Roo, E. (2012). Fouten tellen. De invloed van de dichtheid van dt-fouten op de lezerswaardering. *Neerlandistiek*.

- Jansen, F., & Janssen, D. (2016). Fatale spelfouten? Een experimenteel onderzoek naar de manier waarop spelfouten in sollicitatie- en sponsorbrieven de besluitvorming beïnvloeden. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 38(1), 81–106.
<https://doi.org/10.5117/tvt2016.1.jans>
- Kloet, L., Renkema, J., & Van Wijk, C. (2003). Waarom foutloos schrijven? Het effect van taalfouten op tekstwaardering, imago en overtuigingskracht. In L. Van Waes, P. Cuvelier, G. Jacobs, & I. De Ridder (Reds.), *Studies in Taalbeheersing* (pp. 270–279). Koninklijke Van Gorcum.
- Nederlandse Taalunie. (n.d.). *Spelling*. <https://taalunie.org/dossiers/45/spelling>
- Nederlandse Taalunie. (2015). 14. *Bezitsvorm van zelfstandige naamwoorden*.
 Woordenlijst.org. <https://woordenlijst.org/leidraad/14>
- Nederlandse Taalunie. (2016). *Bezitsvorm met s*. In *Technische Handleiding: Regels voor de officiële spelling van het Nederlands*. <https://taalunie.org/dossiers/45/spelling>
- Nijmeegsch dagblad. (1951). *Advertentie*. Delpher.
<https://www.delpher.nl/nl/kranten/view?facets%5Btype%5D%5B%5D=advertentie&facets%5Bspatial%5D%5B%5D=Regionaal%7Clokaal&query=willem%27s&coll=ddd&maxperpage=50&identifier=MMRANM03:048386073:mpeg21:a00021&resultsidentifier=MMRANM03:048386073:mpeg21:a00021&rowid=5>
- O'Neill, D., Fontaine, S., & Sligo, F. (2002). Who's bothered by solecisms? Perceptions of error in English language use. *Australian Journal of Communicatio*, 29(1), 93–110.
https://www.massey.ac.nz/massey/fms/Colleges/College%20of%20Business/Communication%20and%20Journalism/Staff/Staff%20research%20files/FSligo/Whos%20bothered%20by%20solecisms_Perceptions%20of%20error%20in%20English%20language%20use.pdf
- Pan, S. C., Rickard, T. C., & Bjork, R. A. (2021). Does spelling still matter—and if so, how should it be taught? Perspectives from contemporary and historical research. *Educational Psychology Review*, 33(4), 1523–1552.
<https://doi.org/10.1007/s10648-021-09611-y>
- Petty, R. E., & Cacioppo, J. T. (1986). *Communication and persuasion: Central and peripheral routes to attitude change*. Springer.
- Raedts, M., & Roozen, I. (2015). “De terughaalactie geldt alleen voor de hierboven afgebeelde pizza's geldig.” Het effect van taalfouten in product recall-advertenties. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 43(3), 292–312.
<https://doi.org/10.5117/2015.043.003.292>

- Schijf, T., Van der Leij, A., Van Berkel, A., Bekebrede, J., & Zijlstra, B. (2010). Spellingvaardigheid van brugklassers. *Levende Talen Tijdschrift*, *11*(2), 3–12.
- Tim's Speelgoedboerderij. (n.d.). *Tim's Speelgoedboerderij*.
<https://www.timsspeelgoedboerderij.nl>
- Tom's Modelauto's. (n.d.). *Tom's Modelauto's*. <https://www.toms.nl>
- Van der Linden, E., & Blok-Boas, A. (2005). Exploring possession in simultaneous bilingualism: Dutch/French and Dutch/Italian. *EUROSLA Yearbook*, *5*, 103–135.
<https://doi.org/10.1075/eurosla.5.07lin>
- Van der Zanden, T., Mos, M., & Schouten, A. (2018). Taalaccommodatie in online datingprofielen: Effecten van opleidingsniveau en type datingsite op taalgebruik. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, *40*(1), 83–106.
<https://doi.org/10.5117/tvt2018.1.zand>
- Van Hichtum, N. (1931). *Afke's tiental*. DBNL.
https://www.dbnl.org/tekst/hich002afke07_01/index.php
- Van Hout, R. W. N. M. (2006). Onstuitbaar en onuitstaanbaar: De toekomst van een omstreden taalverandering. In *Wat iedereen van het Nederlands moet weten en waarom* (pp. 42–54). Bert Bakker.
- Van Meurs, F., Korzilius, H., & Hermans, J. (2004). The influence of the use of English in Dutch job advertisements: An experimental study into the effects on text evaluation, on attitudes towards the organization and the job, and on comprehension. *ESP Across Cultures*, *1*(1), 93–110.
- Verhaert, N., & Sandra, D. (2016). Homofoon dominantie veroorzaakt dt-fouten tijdens het spellen en maakt er ons blind voor tijdens het lezen. *Levende Talen Tijdschrift*, *17*(4), 37–46. <https://lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltt/article/view/1632/1240>
- Verheijen, L. (2016). De macht van nieuwe media: Hoe Nederlandse jongeren communiceren in sms'jes, chats en tweets. In D. Van de Mieroop, L. Buysse, R. Coesemans, & P. Gillaerts (Eds.), *De macht van de taal: Taalbeheersingsonderzoek in Nederland en Vlaanderen* (pp. 275–293). Leuven/ Den Haag: Acco.
- Wharton-Michael, P. (2008). Print vs. Computer screen: Effects of medium on proofreading accuracy. *Journalism & Mass Communication Educator*, *63*(1), 28–41.
<https://doi.org/10.1177/107769580806300103>
- Zheng, X., Roelofs, A., & Lemhöfer, K. (2019). Language selection contributes to intrusion errors in speaking: Evidence from picture naming. *Bilingualism: Language and Cognition*, *23*(4), 788–800. <https://doi.org/10.1017/s136672891900068>

Bijlagen

Bijlage 1 | Overzicht deelnemers pilotonderzoek

In Tabel 1 is een overzicht te zien van de demografische gegevens van de deelnemers die hebben deelgenomen aan het pilotonderzoek.

Tabel 1. Demografische gegevens deelnemers pilotonderzoek ($n = 5$)

Deelnemer	Gender	Leeftijd	Hoogst genoten opleidingsniveau
1	Vrouw	22	mbo
2	Vrouw	23	hbo
3	Vrouw	25	hbo
4	Vrouw	55	mbo
5	Man	55	mbo



INFORMATIE EN TOESTEMMING

Je wordt uitgenodigd om mee te doen aan een onderzoek naar de spelling van bezitsvormen bij eigennamen. Bezitsvormen geven een bezit aan, bijvoorbeeld: Eva's fiets en Tims auto. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door Amber Thijssen, masterstudent Communicatie en Beïnvloeding aan de Radboud Universiteit.

Wat wordt er van je verwacht?

Meedoen aan het onderzoek houdt in dat je een online vragenlijst gaat invullen. De vragen gaan over het gebruik van de apostrof (') en de s bij bezitsvormen. **In de vragenlijst staan meerdere voorbeelden van de apostrof (') en de s bij bezitsvormen. Het is de bedoeling dat je aangeeft of je denkt dat het voorbeeld goed of fout is. Het is belangrijk dat je vanuit je eerste gevoel aangeeft of je denkt dat het goed of fout is. Het is niet de bedoeling dat je de regels opzoekt. Je geeft in de vragenlijst ook aan wat je van de voorbeelden vindt.** Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 5 minuten.

Vrijwillig

Je doet vrijwillig mee aan dit onderzoek. Daarom kun je op elk moment tijdens het onderzoek je deelname stopzetten en je toestemming intrekken. Je hoeft niet aan te geven waarom je stopt. Omdat alle gegevens anoniem opgeslagen worden, is het niet mogelijk om na het afronden van de vragenlijst de deelname in te trekken.

Wat gebeurt er met mijn gegevens?

De onderzoeksgegevens die we in dit onderzoek verzamelen, zullen door wetenschappers gebruikt worden voor datasets, artikelen en presentaties. De anoniem gemaakte onderzoeksgegevens zijn tenminste 10 jaar beschikbaar voor andere wetenschappers. Als we gegevens met andere onderzoekers delen kan niemand erachter komen dat jij hebt meegedaan en dat de gegevens van jou afkomen.

We bewaren alle onderzoeksgegevens op een veilige manier volgens de richtlijnen van de Radboud Universiteit.

Heb je vragen over het onderzoek?

Als je meer informatie over het onderzoek wilt hebben, kun je contact opnemen met Amber Thijssen, e-mailadres: amber.thijssen@ru.nl.

TOESTEMMING: Geef hieronder je keuze aan.

Door te klikken op de knop 'Ik ga akkoord' geef je aan dat je:

- bovenstaande informatie hebt gelezen;
- instemt met deelname aan het onderzoek zoals in bovenstaande informatie is beschreven;
- begrijpt hoe de gegevens van het onderzoek bewaard zullen worden en waarvoor ze gebruikt zullen worden;
- vrijwillig meedoet aan het onderzoek;
- 16 jaar of ouder bent.

Als je niet mee wilt doen aan het onderzoek, kun je op de knop 'Ik wil niet meedoen' klikken.

Ik ga akkoord. (doorgaan naar vragenlijst)
--

Ik wil niet meedoen.

*Nieuwe pagina

Let op: het gaat om het wel of niet gebruiken van de apostrof (') en/of de s bij bezitsvormen. Geef aan of je denkt dat de schrijfwijze (manier waarop het is geschreven) van de apostrof (') en/of de s goed of fout is. Geef daaronder in de drie stellingen aan wat je van de schrijfwijze vindt. De woorden waarom het gaat zijn dikgedrukt.

Peters aanhangwagens

Deze schrijfwijze is [goed⁸] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.⁹

Lotte's winkel

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

⁸ Voor het gemak is het correcte antwoord bij iedere bezitsvorm onderstreept.

⁹ Bij de drie stellingen 'Deze schrijfwijze stoort mij.' 'Deze schrijfwijze vind ik niet oké.' 'Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.' stond steeds een zevenpunts Likertschaal van 'helemaal oneens' tot 'helemaal eens' in de vragenlijst.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

René's spel

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

M's nagelopleidingen & groothandel

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Mara's trimsalon

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

*Nieuwe pagina

Let op: het gaat om het wel of niet gebruiken van de apostrof (') en/of de s bij bezitsvormen. Geef aan of je denkt dat de schrijfwijze (manier waarop het is geschreven) van de apostrof (') en/of de s goed of fout is. Geef daaronder in de drie stellingen aan wat je van de schrijfwijze vindt. De woorden waarom het gaat zijn dikgedrukt.

Fleur's koffie

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Eva's keukentuin

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Tim's speelgoedboerderij

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Leonie's ontwerp

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Jimmy's speelparadijs

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

*Nieuwe pagina

Let op: het gaat om het wel of niet gebruiken van de apostrof (') en/of de s bij bezitsvormen. Geef aan of je denkt dat de schrijfwijze (manier waarop het is geschreven) van de apostrof (') en/of de s goed of fout is. Geef daaronder in de drie stellingen aan wat je van de schrijfwijze vindt. De woorden waarom het gaat zijn dikgedrukt.

Zoës stempelkaart bij de eerste hulp is al aardig vol.

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.
Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Maurices tweelingbroer Robin organiseert het evenement en werkt aan de cd.

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].
Deze schrijfwijze stoort mij.
Deze schrijfwijze vind ik niet oké.
Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

De eerste opdracht was een video voor de schoonheidssalon van **Toms** moeder.

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].
Deze schrijfwijze stoort mij.
Deze schrijfwijze vind ik niet oké.
Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Bjarnes moeder is vaker in Bruinisse geweest.

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].
Deze schrijfwijze stoort mij.
Deze schrijfwijze vind ik niet oké.
Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Het is een boek van ruim 300 pagina's en **J.C.'s** woordenschat is gigantisch.

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].
Deze schrijfwijze stoort mij.
Deze schrijfwijze vind ik niet oké.
Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

*Nieuwe pagina

Let op: het gaat om het wel of niet gebruiken van de apostrof (') en/of de s bij bezitsvormen. Geef aan of je denkt dat de schrijfwijze (manier waarop het is geschreven) van de apostrof (') en/of de s goed of fout is. Geef daaronder in de drie stellingen aan wat je van de schrijfwijze vindt. De woorden waarom het gaat zijn dikgedrukt.

Mitch's ex-vrouw is van plan om naar Ohio te verhuizen en hun zoon mee te nemen.

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Tijdens het gesprek gaat vrijwel continu **Vera's** telefoon.

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Ontwikkelingshulp zit in **Britts** hart: 'Ik wil nog zoveel kinderen helpen.'

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Robin's vader moest nog wel even overtuigd worden.

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

Roux's ontslag heeft me verbaasd.

Deze schrijfwijze is [goed] of [fout].

Deze schrijfwijze stoort mij.

Deze schrijfwijze vind ik niet oké.

Deze schrijfwijze vind ik acceptabel.

*Nieuwe pagina

Geef aan hoe goed je de Engelse taal beheerst.

1 (zeer slecht) – 7 (zeer goed)

*Nieuwe pagina

Met welk gender identificeer je je?

- Man
- Vrouw
- Anders
- Zeg ik liever niet

Wat is je leeftijd? (Graag in cijfers invullen)

Wat is je huidige of hoogst afgeronde opleidingsniveau?

- Basisschool
- vmbo
- havo
- vwo
- mbo
- hbo
- wo
- Anders, namelijk:

Wat is je moedertaal?

- Nederlands
- Nederlands plus een andere taal/andere talen
- Anders

*Einde vragenlijst

Bedankt voor je deelname aan deze vragenlijst! Je antwoord is opgeslagen.

Bijlage 3 | Alternatieve optie statistische analyse 1

In Tabel 3 staan de gemiddeldes en standaardafwijkingen van de scores van herkenning van foutief apostrofgebruik en attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik per groep.

Tabel 3. De gemiddeldes en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van de scores per groep (jongeren, praktisch opgeleide jongeren, theoretisch opgeleide jongeren, ouderen, praktisch opgeleide ouderen, theoretisch opgeleide ouderen, praktisch opgeleiden en theoretisch opgeleiden¹⁰) van herkenning van foutief apostrofgebruik (0 = alle woordgroepen/zinnen fout, 20 = alle woordgroepen/zinnen goed) en attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik (1 = zeer negatieve attitude, 7 = zeer positieve attitude)

		Herkenning	Attitude
Jongeren			
Praktisch opgeleid	(n = 25)	11.40 (2.93)	4.66 (.66)
Theoretisch opgeleid	(n = 27)	12.52 (3.07)	4.59 (.41)
Totaal	(n = 52)	11.98 (3.03)	4.62 (.55)
Ouderen			
Praktisch opgeleid	(n = 26)	11.04 (2.31)	4.86 (.63)
Theoretisch opgeleid	(n = 25)	13.28 (3.43)	4.91 (.54)
Totaal	(n = 51)	12.14 (3.10)	4.88 (.58)
Praktisch opgeleid			
Totaal	(n = 51)	11.22 (2.61)	4.77 (.65)
Theoretisch opgeleid			
Totaal	(n = 62)	12.88 (3.24)	4.74 (.50)

¹⁰ Uit de statistische analyse kwamen enkel de gemiddeldes en standaardafwijkingen van de volgende groepen naar voren: jongeren, ouderen, praktisch opgeleiden en theoretisch opgeleiden. De gemiddelden en standaardafwijkingen van de andere groepen (praktisch opgeleide jongeren, theoretisch opgeleide jongeren, praktisch opgeleide ouderen en theoretisch opgeleide ouderen) zijn alsnog toegevoegd.

Uit de tweeweg multivariate variantie-analyse van Leeftijd en Opleidingsniveau op Herkenning van foutief apostrofgebruik en Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik bleek geen significant multivariaat effect van Leeftijd ($F(2, 98) = 3.00, p = .055$). Er bleek wel een significant multivariaat effect van Opleidingsniveau ($F(2, 98) = 4.14, p = .019$). Uit univariate analyses bleek dat er een effect was van Opleidingsniveau op Herkenning van foutief apostrofgebruik ($F(1, 99) = 8.29, p = .005$). Praktisch opgeleiden ($M = 11.22, SD = 2.61$) herkenden foutief apostrofgebruik minder vaak dan theoretisch opgeleiden ($M = 12.88, SD = 3.24$). Er bleek geen effect van Opleidingsniveau op Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik ($F(1, 99) < 1, p = .900$).

Bijlage 4 | Alternatieve optie statistische analyse 2

In dit onderzoek werden per onafhankelijke variabele (leeftijd en opleidingsniveau) twee groepen geworven: jong of oud en praktisch opgeleid of theoretisch opgeleid. Sommige respondenten vielen bij beide onafhankelijke variabele in één groep (bijvoorbeeld jong en praktisch opgeleid). Sommige respondenten vielen echter enkel bij één onafhankelijke variabele in één groep (bijvoorbeeld praktisch opgeleid en 30 jaar, dus niet jong of oud volgens de operationalisering van het huidige onderzoek). Daarom zijn er twee eenweg multivariate variantie-analyses uitgevoerd waarbij er drie groepen waren bij leeftijd: jong, oud en de tussenliggende leeftijdsgroep (respondenten in de leeftijd van 26 tot en met 44 jaar en dus niet in de groepen ‘jong’ of ‘oud’ vielen) en er waren drie groepen bij opleidingsniveau: praktisch opgeleid, theoretisch opgeleid en de overige opleidingsniveaus (respondenten die havo of vwo als hoogst genoten opleidingsniveau hadden en dus niet in de groepen ‘praktisch’ of ‘theoretisch’ opgeleid – zoals onderscheiden in dit onderzoek – vielen). Op deze manier ontstond er geen probleem met de missing values

In Tabel 4 (op pagina 46) staan de gemiddeldes en standaardafwijkingen van de scores van herkenning van foutief apostrofgebruik en de attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik per groep, inclusief de tussenliggende leeftijdsgroep en overige opleidingsniveaus.

Tabel 4. De gemiddeldes en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van de scores per groep (jongeren, ouderen, tussenliggende leeftijdsgroep, praktisch opgeleiden, theoretisch opgeleiden en overige opleidingsniveaus) van herkenning van foutief apostrofgebruik (0 = alle woordgroepen/zinnen fout, 20 = alle woordgroepen/zinnen goed) en de gemiddeldes en standaardafwijkingen (tussen haakjes) van attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik (1 = zeer negatieve attitude, 7 = zeer positieve attitude)

		Herkenning	Attitude
Jongeren	(<i>n</i> = 58)	12.10 (2.98)	4.64 (.55)
Ouderen	(<i>n</i> = 56)	12.23 (3.15)	4.88 (.59)
Tussenliggende leeftijdsgroep	(<i>n</i> = 14)	11.86 (2.93)	5.16 (.56)
Praktisch opgeleiden	(<i>n</i> = 57)	11.26 (2.69)	4.83 (.67)
Theoretisch opgeleiden	(<i>n</i> = 60)	12.77 (3.16)	4.78 (.50)
Overige opleidingsniveaus	(<i>n</i> = 11)	13.18 (3.06)	4.83 (.69)

Uit de eenweg multivariate variantie-analyse van Leeftijd op Herkenning van foutief apostrofgebruik en Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik bleek een significant multivariaat effect van Leeftijd ($F(4, 248) = 2.70, p = .031$). Uit univariate analyses bleek geen effect van Leeftijd op Herkenning van foutief apostrofgebruik ($F(2, 125) < 1, p = .915$). Er bleek wel een effect van Leeftijd op Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik ($F(2, 125) = 5.43, p = .005$). De attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik van jongeren ($M = 4.64, SD = 0.55$) bleek negatiever dan de tussenliggende leeftijdsgroep ($p = .010$, Bonferroni-Correctie; $M = 5.16, SD = 0.56$). De attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik van ouderen ($M = 4.88, SD = 0.59$) en jongeren verschilde niet ($p = .087$, Bonferroni-Correctie). De attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik van ouderen en de tussenliggende leeftijdsgroep verschilde ook niet ($p = .329$, Bonferroni-Correctie).

Uit de eenweg multivariate variantie-analyse van Opleidingsniveau op Herkenning van foutief apostrofgebruik en Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik bleek geen significant multivariaat effect van Opleidingsniveau ($F(4, 248) = 2.25, p = .065$).

Bijlage 5 | Alternatieve optie statistische analyse 3

Uit een multiple regressie bleek dat de Herkenning van foutief apostrofgebruik 3.7% te verklaren was door de drie ingebrachte variabelen Leeftijd, Opleidingsniveau en Beheersing van de Engelse taal ($F(3, 102) = 2.31, p = .081$).

Uit een multiple regressie bleek dat de Attitude ten opzichte van foutief apostrofgebruik 1.5% te verklaren was door de drie ingebrachte variabelen Leeftijd, Opleidingsniveau en Beheersing van de Engelse taal ($F(3, 102) = 1.51, p = .216$).

Bijlage 6 | Overzicht score per categorie

In Tabel 5 is een overzicht te zien van de categorieën met het percentage deelnemers dat de bezitsvorm correct heeft herkend en de daarbij horende groep.

Tabel 5. De categorieën met de bezitsvormen uit de woordgroepen en zinnen met het percentage correct herkend en de daarbij horende groep. Op basis van het aantal deelnemers ($N = 128$) zijn de percentages en de daarbij horende groepen berekend. Er zijn vijf gelijke groepen: 0 tot en met 20 procent = zeer slecht (--), 21 tot en met 40 procent = slecht (-), 41 tot en met 60 procent = gemiddeld (\pm), 61 tot en met 80 procent = goed (+) en 81 tot en met 100 procent = zeer goed (++)

Categorie	Bezitsvorm uit woordgroep/zin ¹¹	Percentage correct herkend	Groep
Eindigt op medeklinker, <i>s</i> eraan vast	Fleur's* > Fleurs	53%	\pm
	Tim's* > Tims	45%	\pm
	Britts	56%	\pm
	Robin's* > Robins	48%	\pm
	Peters	69%	+
	Toms	63%	+
Eindigt op lange klank met een enkele <i>a, i, o, u</i> of <i>y</i>	Mara's	95%	++
	Eva's	96%	++
	Jimmy's	92%	++
	Vera's	95%	++
Eindigt op een 'stomme e'	Lotte's* > Lottes	13%	--
	Bjarnes	45%	\pm
Afgesorte namen en initialen	M's	74%	+
	J.C.'s	81%	++
Eindigt op accentteken of op trema	René's* > Renés	37%	-
	Zoës* > Zoë's	75%	+

¹¹ De bezitsvormen staan hieronder zoals ze in de vragenlijst stonden vermeld. Achter de bezitsvormen die fout zijn, staat een sterretje (*). De correcte schrijfwijze staat erachter.

Eindigt op twee klinkers die als één klank worden uitgesproken	Leonie's* > Leonies	32%	-
Eindigt op (niet)-hoorbare sisklank	Mitch's* > Mitch'	40%	-
	Rouxs	30%	-
	Maurices* > Maurice'	74%	+

Bijlage 7 | Overzicht bezitsvormen met of zonder apostrof

In Tabel 6 is een overzicht te zien van de bezitsvormen met de bezitsvormen die met of zonder een apostrof moeten worden geschreven. Bij de bezitsvormen staat het percentage van de deelnemers dat de bezitsvorm correct heeft herkend en de daarbij horende groep.

Tabel 6. Overzicht van de bezitsvormen uit de woordgroepen en zinnen met of zonder apostrof met het percentage correct herkend en de daarbij horende groep

Bezitsvormen die met of zonder apostrof moeten	Bezitsvorm uit woordgroep/zin ¹²	Percentage correct herkend	Groep
Bezitsvormen die met apostrof moeten	Mara's	95%	++
	Eva's	96%	++
	Jimmy's	92%	++
	Vera's	95%	++
	M's	74%	+
	J.C.'s	81%	++
	Mitch's* > Mitch'	40%	-
	Maurices* > Maurice'	74%	+
Bezitsvormen die zonder apostrof moeten	Fleur's* > Fleurs	53%	±
	Tim's* > Tims	45%	±
	Britts	56%	±
	Robin's* > Robins	48%	±
	Peters	69%	+
	Toms	63%	+
	Lotte's* > Lottes	13%	--
	Bjarnes	45%	±
	René's* > Renes	37%	--
	Zoës* > Zoë's	75%	-
	Leonie's* > Leonies	32%	+
	Rouxs	30%	-

¹² De bezitsvormen staan hieronder zoals ze in de vragenlijst stonden vermeld. Achter de bezitsvormen die fout zijn, staat een sterretje (*). De correcte schrijfwijze staat erachter.